

Stenogrammid

XIII Riigikogu, II Istungjärg, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 09.11.2015, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:16 Arupärimine Omniva postkontorite sulgemise kohta (nr 79)

2. 16:14 Arupärimine makromajanduse ja eelarvelaekumiste 2016. aasta ja edasiste prognooside kohta (nr 83)

3. 17:00 Arupärimine Ida-Virumaa olukorra ja arengu kohta (nr 76)

4. 17:43 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor

Tere jõudu! Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu II istungjärgu 7. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

15:00 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna seitse seaduseelnõu ja kaheksa Riigikogu otsuse eelnõu, kokku 15 eelnõu. Alustan seaduseelnõudest. Esiteks, rahvastikuregistri seaduse, perekonnaseisutoimingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister Hanno Pevkur. Teiseks, pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Marko Pomerants. Kolmandaks, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni (nr 188) ratifitseerimise seaduse eelnõu. Neljandaks, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Viies, meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kuuendaks, raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seitsmendaks, elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kolme seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja taristuminister Kristen Michal.

Ja nüüd Riigikogu otsuse eelnõud. Esiteks, Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus. Teiseks, Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Kosovos. Kolmandaks, Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu sõjalisel missioonil EUNAVFOR Med. Neljandaks, Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissmissioonil Malis. Viies, Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juhitalval muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil sellesse esmakordsel panustamisel. Kuuendaks, Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel väljaõppe- ja nõustamissmissioonil Afganistanis. Seitsmendaks, Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis. Ja kaheksandaks, Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias. Nende kaheksa Riigikogu otsuse eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Hannes Hanso. Aitäh!

15:04 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

15:04 Mihhail Korb

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Esitan Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel ühe arupärimise. See on teemal, mis on Eesti ühiskonnas väga aktuaalne ja tähtis, nimelt Estonian Airi likvideerimine. Nii nagu iga probleemi puhul või klassikalises olukorras on siin kaks küsimust: kes on süüdi ja mida edasi teha? Esimene küsimus on päris hämar. Keegi ei vastuta selle eest, mis on toimunud Estonian Airiga juba aastaid, kõik näitavad näpuga kellegi teise peale. Aga me peame selgust saama, kuidas me oleme sellisesse olukorda sattunud. Kui organisatsioon oli aastaid kahjumis, siis me lootsime loomulikult kõik, et küll ta ükspäev hakkab jälle kasumit teenima. Aga nii ei läinud. Ja kõik lõppes sellega, et Euroopa Komisjonilt tuli otsus, mis viis sisuliselt ühe päevaga Eesti rahvusliku lennukompanii pankrotti. Loomulikult on juhtimisel tehtud vigu. Me võime nende üle vaielda ja arutleda, aga fakt on see, et lennukompaniid enam ei ole. Mina arvan, et peab välja selgitama, kes on selles süüdi. Teine küsimus on, mida teha edasi. Nüüd on loodud firma samade põhimõtete järgi, nagu enne tegutses Estonian Air. Kas uus lennukompanii suudab turul oma positsiooni võita? Ka see on veel selgusetu. Nendele küsimustele soovime vastuseid. Täna teid tähelepanu eest!

15:06 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, oleks ilus, kui sa ütleksid ka seda, kellele arupärimine üle antakse.

15:06 Mihhail Korb

Vabandust! Arupärimine on peaminister Taavi Rõivasele.

15:06 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

15:06 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! Minul on kaks arupärimist ja selle võrra olen ma muidugi Keskerakonnast originaalsem. Aga teema on sama: Estonian Air on surnud, elagu Estonian Air! Meie, st Vabaerakonna arupärimised on suunatud majandusminister Kristen Michalile ja riigikontrolörile. Tahame samamoodi teada, kuidas riigiabiga tehtud vead tekkisid. Soovime selgust kogu loos, sest praeguses ebamääras, selgusetus olukorras tunduvad paljud asjad – väga paljus kindlasti ka seetõttu, et ei teata, mis on toimunud ja mis on tulevikuplaan – piltlikult öeldes kantimisena. Et seda vältida või tõde teada saada, küsime kahelt oluliselt inimeselt vastuseid. Ühes arupärimises on seitse küsimust ja teises kaheksa. Aitäh!

15:08 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

15:08 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Esitan Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel arupärimise peaminister Taavi Rõivasele Juhan Partsi sobilikkuse kohta Euroopa Kontrollikotta. Estonian Airi maksejõuetuse ja süstemaatilise halva majandamise eest vastutab loomulikult kogu valitsus, kuid eelkõige lasub vastutus valdkonnaministril. Juhan Parts sai majandus- ja kommunikatsiooniministriks aprillis 2007 ning püsis sellel kohal kuni 2014. aasta märtsini. Just Parts ajal toimusid Estonian Airi taasriigistamine ja korduvad rahasüstid firma pankroti vältimiseks, aga ka erakordselt ebaõnnestunud personalivalik nii Estonian Airi nõukogusse kui ka tegevjuhi kohale. Tema vastutusele jäävad segadused Elroni käivitamisel ning võimetus tagada sujuv reisirongiliiklus. Minister vastutab ka Eesti Energia ülikallite ebaõnnestunud riskiprojektide eest Jordaania ja USA-s. Tema ministriks oleku ajal käisid pidevad tegevjuhi vahetused EAS-is ning asutusele heideti ette politiseeritust ja ebasihipärast rahastamist. Ei saa ära unustada ka seda, et minister Parts magas täielikult maha kuritarvitused Maanteeametis, vabastades ameti juhi alles meedias ilmunud skandaalide järel. Seetõttu küsime, keda on valitsus kaalunud Eesti esindajaks Euroopa Kontrollikotta. Millised on peaministri ja valitsuse

kriteeriumid nimetatud ameti täitmisel? Millistel kaalutlustel peab peaminister Juhan Parts kompetentseks isikuks Euroopa Kontrollikotta? Kas peaminister mõistab, et eespool mainitud ja mitmed teised äpardused Juhan Parts karjääri jooksul muudavad ta avalikkuse silmis kõlbmatuks nimetatud ametisse ja tema kandidatuur riivab rängalt inimeste õiglustunnet? Mida tähendab peaministri jaoks poliitiline vastutus? Aitäh!

15:10 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:10 Henn Põlluaas

Lugupeetud spiiker! Head kolleegid! Eesti Konservatiivne Rahvaerakond annab majandus- ja taristuministrile üle arupärimise Estonian Airi maksejõuetuse ja uue riikliku firma Nordic Aviationi käivitamise kohta. Estonian Airi maksejõuetuse tõttu on pidanud Eesti maksumaksja kandma üsna suurt kulu ja vaatama pealt ebaprofessionaalset juhtimist. Kardame, et eksisteerib oht, et ka uus riiklik lennufirma kordab samu vigu, mis viisid Estonian Airi tegevuse lõpetamiseni. Seetõttu küsime, milliseid eelarvevahendeid on riik juba kulutanud ja plaanib tulevikus kulutada. Millisel moel erineb Nordic Aviation Groupi äriplaan Estonian Airi omast, et oleks välistatud sama stsenaariumi kordumine? Kuidas on tagatud see, et uue firma puhul ei selgu mõne aasta pärast jälle, et sinna paigutatud raha on keelatud riigiabi? Kas ministeerium on teinud Estonian Airi tegevuse lõpetamiseni viinud sündmuste kohta analüüsi? Kui jah, siis milliste järeldusteni on jõutud? Aitäh!

15:12 Esimees Eiki Nestor

Ma loodan, et arupärimise esitajad on ikka Riigikogu liikmed.

15:12 Henn Põlluaas

Kas ma ütlesin midagi muud?

15:12 Esimees Eiki Nestor

Erakond ei saa arupärimist esitada. Mart Helme, palun!

15:12 Mart Helme

Lugupeetud eesistuja! Hea Riigikogu! Lugupeetud peaminister! Esitame arupärimise välisminister Marina Kaljurannale. 3. novembri Õhtulehes ilmus USA suursaatkonna ajutise asjuri Chever Voltmeri artikkel "Rassism puudutab meid kõiki". See artikkel ei olnud readiplomaadi või lihtsalt mõne Eestis viibiva ameeriklase seisukoht mõningate meie riigis toimunud sündmuste kohta, vaid Ameerika Ühendriikide parasjagu kõige kõrgema ametisiku aramusavaldus Eestis toimuva suhtes. Artiklis mainitakse väidetavaid kallaletunge Ameerika sõjaväelastele, mille kohta avalikkus ei ole paraku vettpidavat infot saanud, aga taunitakse ka õppefilmi naaritsatest. Seetõttu palume välisministril vastata järgmistele küsimustele. Kas välisdiplomaadi sekkumine Eesti siseasjadesse on kooskõlas rahvusvaheliste tavade ja Viini diplomaatilise konventsiooniga? Kuivõrd võib sellega kooskõlas olevaks pidada diplomaadi väidet, et meie avalikkuses diskussiooni tekitanud õppefilm Euroopa naaritsast on varjamatult rassistlik? Kas te ei käsitle USA diplomaadi taunivat seisukohta filmi suhtes sekkumisena meie riigi siseasjadesse? Kas me peame diplomaadi artiklit käsitama ähvardusena, et USA loobub NATO lepingu täitmisest?

15:15 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Aeg on täis. Juhatusel üle antud eelnõusid on 15 ja arupärimisi 6. Kõigi nendega toimetame kodu- ja töökorra seaduse alusel. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

86 Riigikogu liiget on kohal ja 15 puudub.

Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu II istungjärgu 7. tööpäeva päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 78 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 2. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:16 Arupärimine Omniva postkontorite sulgemise kohta (nr 79)

15:17 Esimees Eiki Nestor

Kõigepealt arupärimine, mille on esitanud Riigikogu liikmed Siret Kotka, Lauri Laasi, Marika Tuus-Laul, Märt Sults, Kersti Sarapuu, Dmitri Dmitrijev, Enn Eesmaa, Tarmo Tamm, Olga Ivanova, Erki Savisaar, Jaanus Karilaid, Priit Toobal, Aadu Must, Viktor Vassiljev, Peeter Ernits, Mihhail Korb ja Mailis Reps. Arupärijate nimel Siret Kotka, palun!

15:17 Siret Kotka

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmed on esitanud peaminister Taavi Rõivasele arupärimise, mis puudutab Omniva ehk Eesti Posti postkontorite sulgemist. Kui veel eelmise aasta novembri keskpaigas kinnitas toonane majandus- ja taristuminister Urve Palo, et maapiirkondades laialdast postkontorite sulgemist ei tule, siis nüüd, vähem kui aasta hiljem, on hoopis teistsugune jutt. Omnival on plaan sulgeda järgmise viie aasta jooksul kõik järelejäänud postkontorid. Kuid uudised Eesti Posti ehk Omniva kohta lähevad veelgi süngemaks, sest sellel suvel, augustikuus, teatas reformierakondlasest majandus- ja taristuminister Kristen Michal, et Eesti Post tuleks koguni maha müüa ehk erastada. Sellist poliitikat vaadates on selge, et ametisoleva valitsuse prioriteet ei ole hoida elu maal. Iga maapostkontori kinnipanek lööb kohalikku elanikkonda kordades valusamalt kui mõne suurema keskuse postkontori sulgemine. See suurendab kindlasti tööpuudust maal, kus meil juba niigi töökohti napib. Uuringufirma TNS Emori andmetel külastab iga kuues elanik ehk umbes 177 000 inimest postkontorit vähemalt korra kuus. Andmed näitavad, et keskmisest sagedamini külastavad postkontorit väiksemate linnade ja maa-asulate elanikud. Võrreldes teiste piirkondadega on maapiirkondades mõnevõrra enam neid, kes käivad postkontoris makseid tegemas, ja ka neid, kes on sealt ostnud muid kaupu. Seega, postkontorite olemasolu on maainimeste jaoks äärmiselt vajalik. Kõige selle tõttu olemegi esitanud arupärimise viie küsimusega, millele ootame täna vastuseid. Aitäh!

15:20 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas.

15:20 Peaminister Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan 13. oktoobril esitatud arupärimisele Omniva postkontorite kohta.

Esimene küsimus: "Majandus- ja taristuminister Kristen Michal tuli välja ideega riigiettevõtte Omniva erastada. Lisaks on Omniva kommunikatsioonijuht Erki Varma teatanud, et viie aasta pärast enam postkontoreid ei eksisteeri. Kuidas ja missugustel põhjustel on selline maaeluvaenulik otsus sündinud?" AS Eesti Post ei ole üheski oma teates edastanud sõnumit postkontorite sulgemise kohta. Küll aga on räägitud postiteenuste liikumisest partneritele kuuluvatesse postipunktidest – kohtadesse, mida inimesed aktiivselt kasutavad. See on protsess, mis on käinud juba viimased viis aastat ja kestab ka tulevikus. Selle eesmärk on inimestele kättesaadavama ja parema teenuse pakkumine. Tuleb märkida, et kui vaadata postkontorite ja postipunktide üldarvu, siis see on jäänud viimastel aastatel muutumatuks. Postipunkt on postiseaduse mõistes samuti postkontor, aga selle omanik ei pruugi alati olla Eesti Post. See, et postkontorid ei kuulu postifirmale, ei ole ka mujal maailmas midagi erakordset. Näiteks Taanis on üle 900 sellise postipunkti, kus postiteenust osutavad Taani riigi posti partnerid. Taani riigi postile endale kuulub seejuures vaid 30 postkontorit. Hollandi riigi postile kuulub ainult kaks postkontorit 2550-st, Lirimaa 52 postkontorit 1572-st. Eestis on viimasel ajal tunduvalt kasvanud postiteenuseid osutavate punktide arv. Peale postkontorite ja postipunktide saab pakke saata ja vastu võtta ka 104 Omniva pakiautomaadi kaudu. Eesmärk on jõuda pakiautomaatide võrgustikuga ka maapiirkondadesse. Praeguse plaani kohaselt on lähiajal kavas paigutada 26 uut automaati, neist 15 maapiirkondadesse. Lisaks alustas Omniva katseprojekti koostöös Statoiliga ja kui see õnnestub,

varustatakse Statoili teenindusjaamad üle Eesti Omniva postiautomaatidega.

Teine küsimus: "Paljud maaelanikud näevad postkontorite kaotamises järjekordset katset maaelu välja suretada, kuna kohapeal kaob võimalus kasutada postiteenuseid, aga ka teisi vajalikke teenuseid (näiteks pangateenuseid), mida maapostkontorid tihti osutavad. Miks on otsustatud maal elavaid inimesi karistada ja nende elukvaliteeti halvendada seoses Omniva postkontorite sulgemisega?"

Universaalse postiteenuse osutajale on postiseadusega pandud ülesanne tagada järjepidev, kvaliteetne ja taskukohane postiteenuste osutamine kogu Eesti territooriumil. Peale postkontorite ja postipunktide on postiteenuseid võimalik tarbida ka kirjakandja vahendusel. Kui inimene elab lähimast postkontorist või postipunktist kaugemal kui viis kilomeetrit, on kirjakandja kojukutsumine tema jaoks tasuta. Kui vaadata teie viidatud pangateenuseid, eriti sularaha kättesaadavust maapiirkondades, siis TNS Emori uuringust selgub, et vaid 1% küsitletud inimestest on viimase aasta jooksul käinud postkontoris sularaha välja võtmas. Ka Eesti Posti loodud lahendust tellida sularaha kirjakandjaga koju on poole aasta jooksul, kui see teenus on olnud kättesaadav, kasutatud vaid kahel korral. Nii et paraku teie väide, et postkontoreid kasutatakse väga sagedasti raha väljavõtmiseks või muudeks pangatehinguteks, ei vasta statistiliselt ja küsitluste järgi tõele.

Kolmas küsimus: "Praegu peab iga valla territooriumil olema üks universaalset postiteenust osutav postkontor. Sõltuvalt elanike arvust tekib valdade liitumise järel oht, et ühes liitunud vallas kaotatakse postkontor lihtsalt ära. Kuidas aitab selline situatsioon Teie meelest kaasa maaelu arengule ja haldusreformi läbiviimisele?" Ligi pooltes praegu aktsiaseltsi Eesti Post omanduses olevates postkontorites tehakse vähem kui neli postitehingut päevas. Kuna lihtsaadetisena edastatavate saadetiste maht näitab pidevat langustrendi, on universaalse postiteenuse osutamiseks postivõrgu ülalpidamisele kehtestatud nõuete täitmine muutunud teenust osutava ettevõtja jaoks üha kahjumlikumaks tegevuseks. 2014. aastal oli selle tegevusala kahjum 2,3 miljonit eurot. Kui postkontorit külastab mõni üksik klient päevas, siis on mõistlik kaaluda, kas võiks viia postiteenused postipunkti, kus inimesed rohkem käivad. Postipunkt võib asuda näiteks piirkonna kaupluses või mõnes teises tihti külastatavas kohas. Vabaneva ressursiga on võimalik moderniseerida suurema külastatavusega postkontoreid ja arendada teenuste osutamist kogu võrgu ulatuses. Riigi seisukohalt on loomulikult peamine see, et postiteenus oleks kättesaadav ja selle kvaliteet võimalikult hea üle kogu Eesti.

Neljas küsimus: "Kuna Omniva on kavas lähiaastatel erastada, toob see tõenäoliselt kaasa postiteenuste hinnatõusu ning kahjumit toovate teenuste pakkumise lõpetamise. Sellest tulenevalt Teile küsimus: kuidas kavatseb riik tagada edaspidi postiteenuste kvaliteetse ning taskukohase kättesaamise maapiirkondades?" Eesti Posti erastamise otsust ei ole veel tehtud. Olen seisukohal, et kõik riigile kuuluvad eraõiguslikud äriühingud ei pea olema tingimata 100% riigi omad. Siinkohal tuleb tähele panna, et üks pool Eesti Postist on universaalse postiteenuse osutamine, mis tuleneb ka aktsiaseltsile pandud kohustustest, aga teine pool on logistikaäri ja pakiveoäri, mida võib üldisemalt nimetada Omnivaks, ning pakivedu ei ole ilmingimata riigi tuumikfunksioon. Nii et mina olen küll avatud ka sellele, et tasub kaaluda, millised omandivormid on maksumaksja seisukohalt vaadates ja teenuse kvaliteedi poolest kõige kasulikud. Kui vaadata ringi mujal Euroopas, siis eri riikides on kasutusel mitmesuguseid postiteenuse osutamise mudeleid. Loomulikult on ka neid riike, kus postiteenuseid osutav ettevõtte on riigi omanduses, nii nagu Eestis praegu. Aga on vähemalt kaheksa riiki, sh Holland, Saksamaa, Suurbritannia ja Austria, kus postiettevõtte on kas osaliselt või täielikult erastatud. Ja nendes riikides on riik alati selgelt regulaatori rollis ja seab täpsed tingimused, millele osutatav postiteenus peab vastama.

Viies küsimus: "Koalitsioonilepingus nähakse ette uute töökohtade loomine väljaspool Tallinna ja Tartut. Enamik postkontoreid aga asuvadki väljaspool Tallinna ja Tartut ning nende sulgemisega Te mitte ei loo uusi töökohti, vaid vähendate neid. Miks Te ei seisa väljaspool Tallinna ja Tartut elavate inimeste eest, vaid tahate neilt töökohad ära võtta?" Väikeste kohtade postkontorite üks suur mure on tööjõu leidmine. Näiteks, kui inimene jääb haigeks või lahkub töölt, on tema asemele tavaliselt väga keeruline uut töötajat leida. Sellistes kohtades ongi võimalik teha koostööd näiteks kohaliku ettevõtjast poepidajaga ning pakkuda ühest küljest poetöötajatele teenimisvõimalust ja teisalt kohalikele inimestele senisest veelgi mugavamat postiteenust. Pigem mõjub postipunktide avamine kohalikele ettevõtjatele tervendavalt. Postipunkti avamine on kohaliku inimese võimalus teha midagi selleks, et kohapealne elu areneks. Postivõrgu ümberkorraldamine tugevdaks ka aktsiaseltsi Eesti Post võimekust värvata töötajaid maapiirkondades, sest ümberkorraldused looksid võimaluse pakkuda inimestele täistööaega senise tihti kasutatava osalise koormusega töötamise asemel. Aitäh!

15:29 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Siret Kotka, palun!

15:29 Siret Kotka

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma ei saanud teie vastusest päris täpselt aru, kas majandus- ja taristuminister Kristen Michali idee Omniva maha müüa on Reformierakonna idee või on see Vabariigi Valitsuse idee.

15:29 Peaminister Taavi Rõivas

Ma usun, et Kristen Michal oskab seda ise kõige paremini öelda. See on kindlasti tema idee ja see on idee, mis väärrib väga tõsiselt kaalumist. Sellepärast et kui me soovime, et teenuse kvaliteet oleks maksimaalselt hea, ja kui me soovime, et teenuse osutamisel kasutataks ka kõiki tänapäevaseid võimalusi, siis me ei tohiks juba eos sulgeda silmi kõikide valikute ees. Nii et ma olen Kristen Michaliga päri – nii valitsusjuhi kui ka Reformierakonna esimehena –, et me võiksime küll kas osaliselt või täielikult kaaluda teiste omanike kaasamist aktsiaseltsi Eesti Post. Me võiksime arutada, kas on mingeid teenuseharusid, mis peaksid ka tulevikus olema riigi omandis. Võiksime arutada, kas riik peaks jääma ettevõttesse osanikuks, sest tal on võimalik olla kas enamus- või vähemusosanik. Aga me võiksime arutada ka seda, kas investori kaasamine tooks klientidele tulu ja kas see tooks maksumaksja rahakotti täiendust.

Meil on Eestis postipakkide turul konkurents ja on ka eraettevõtteid, näiteks DPD, kes pakuvad väga kvaliteetset ukselt uksele teenust. See näitab, et tegemist ei pea olema ilmtingimata ettevõttega, mida peab riik, vaid väga edukalt saab tegutseda ka turutingimustel, kasumlikult. Eesti Post on samuti teinud väga pikki samme selleks, et pakiteenuste pool, mis ei ole klassikalises mõttes, ajalooliselt väga levinud postiteenus, aga haarab turgu järjest enam, oleks väga modernne. Me teame, et 51% postkontorit külastavatest inimestest käib seal just nimelt paki järel. Aga kui Emor inimesi küsitles, siis enamik neist ütles, et nad võtaks oma paki parema meelega välja mitte postkontorist, vaid näiteks mõne kaubanduskeskuse juures olevast pakiautomaadist. Inimestele meeldib ajaga kaasas käia, inimestele meeldib see, et postiteenused tulevad neile lähemale. Kui me nüüd sisuliselt mõtleme, siis kontorist märksa tähtsam on teenus. Kui teenus tuuakse inimeseni selle trajektoori peal, kus ta liigub – kindlasti on üks selline koht, kus inimesed väga tihti käivad, kauplus, st nii maa- kui ka linnapiirkonnas käiakse märksa tihedamini kaupluses kui postkontoris –, siis on see palju mugavam. Ka küsitlustele tuginedes võib öelda, et kui tulevikus on võimalik postiteenuseid saada kauplustest, siis on see inimestele meelepärane, sest nende jaoks on sel juhul kõik ühes kohas.

15:33 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

15:33 Peeter Ernits

Austatud juhataja! Hea peaminister! Mullu novembris kinnitas teie valitsuse majandusminister Urve Palo, et maapiirkondades postkontorite sulgemist ei tule. Nüüd, veidi hiljem tegi teie valitsuse uus majandusminister kannapöörde. Milline oluline informatsioon sai valitsusele teatavaks peale eelmise aasta novembrit, et selline kannapööre teha?

15:33 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ei, ma ei usu, et tegemist on kannapöördega. Nagu ma ütlesin, ka postipunkti näol on tegemist postkontoriga seaduse tähenduses, sest see on koht, mis osutab postiteenuseid. Küsimus on selles, et postkontoriks nimetatakse seda hoonet, mis on Eesti Posti omanduses ja millel on suur oranži kirjaga silt "Post". Postipunkt võib aga olla ka mõne partneri omandis, see võib asuda samal pinnal näiteks kauplusega. Ma usun, et ratsionaalse inimesena te kindlasti nõustute minuga, et kui Eestis on väga palju postkontoreid, kus terve päeva jooksul tehakse vaid neli tehingut, siis see ei ole maksumaksja raha väga otstarbekas kasutus, eriti kui sealsamas lähedal on kauplus, vallamaja või mõni teine asutus, kus inimesed niikuinii käivad. Kui on võimalik neid kahte asja tõhusalt ühendada ja seeläbi säästa maksumaksja raha, osutada terviklikumat ja paremat teenust, siis me ei peaks ju keelduma selle kaalumisest. Ka inimesed kohapeal on kinnitanud, et nad oleksid huvitatud sellest, kui postiteenuseid

saaks kauplustest, piirkonnast, kus nad käivad tihedasti. Nagu ma olen juba mitu korda viidanud, on TNS Emor teinud päris põhjaliku uurimuse. Selle alusel, ma usun, on võimalik postivõrku paremaks teha küll, nii et inimesed sellest ainult võidavad.

15:35 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

15:35 Martin Helme

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud peaminister! Te siin enne Siret Kotka küsimusele vastasite, et Michal oskab paremini vastata. Hiljem te küll selgitasite, et teile endale ka meeldib erastamise idee. Aga ma ei saanud ka vastust, kas Eesti Posti erastamine siis on valitsuse poliitika või ei ole valitsuse poliitika.

15:35 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ma vastasin Siret Kotka küsimusele selle kohta, kust täpselt tuli Kristen Michalil see idee. Sellele saab tõepoolest tema täpsemini vastata kui mina. Aga ma ütlesin ka seda, et ma pean ideed kaalumist väärivaks ja kindlasti ma ei asuks ummisjalu seda ründama, nii nagu Keskerakond on oma arupärimises teinud. Ma saan aru, et teie küsimus on, kas see on valitsuses kokku lepitud poliitika ja kas on juba tehtud otsus selle kohta, et osaliselt või täielikult kaasata erainvestor aktsiaseltsi Eesti Post. Vastus on eitav. Me ei ole seda otsustanud ja see ei ole valitsuses kokku lepitud poliitika, aga see on kindlasti asi, mida võiks kaaluda just selleks, et osutada maksimaalselt head teenust. Olid ajad, mil ka näiteks Eesti Telefon kuulus riigile. Nüüd on küllap paljud teist Elioni kliendina nõus, et eraomanik suudab väga kvaliteetset teenust pakkuda ja on suutnud pakkuda ka selliseid teenuseid, mis kindlasti ei olnud võimalikud siis, kui riik oli omanik. Tehnoloogia arenguga on kaasas käidud. Konkureeritakse turul, kus on veel näiteks Starman ja mitmed teised tegijad. Tegemist on vabaturuga ja igal kliendil on võimalik otsustada, millise erateenusepakkuja teenuse ta valib. Ma arvan, et paljude jaoks tundus veel veidi aega tagasi ka see mõte, et riigiettevõtte Eesti Telefon on kunagi eraomandis, täiesti tabuteema. Ka mina mäletan neid aegu, kui selles majas, kus praegu on Telegraafi-nimeline hotell, oli sidekeskjaam ja kõnet tehes pidi läbi kommutaatori sideliine ühendama. Me oleme sellest ajast edasi liikunud. Ma arvan, et eraomaniku kaasamine ka Eesti Telefoni puhul oli omal ajal igati mõistlik otsus.

15:38 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

15:38 Märt Sults

Aitäh, härra juhataja! Hea peaminister! Mis te arvate, kas kohaliku elu kvaliteedile ja tervisele on kasulikum kuulujuttude ja külauudiste rääkimine postkontoris või külakaupluse taga pingi peal?

15:38 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et kuulujuttude rääkimises olete teie minust kindlasti suurem ekspert, seetõttu ma ei pea kohaseks siin sellel teemal arvamust avaldada. Kuid ma siiski rõhutan, et kui riik või riigile kuuluv ettevõtte rajab mingi asutuse selleks, et teenust pakkuda, siis on selle ettevõtte ülesanne leida parim võimalik moodus, kuidas teenus inimeseni jõuab. Isegi kui mõne postimajaga seoses on inimestel suur nostalgia, siis ükski postimaja ei asenda teenust, mida seal inimestele pakutakse. Kui on valida, kas hoida maja ja teenused kuivavad kokku või viia need uuele tasemele ja pakkuda lisateenuseid, nii nagu posti puhul on tehtud, ning kolida teenused näiteks kaupluse või ka valla pinnale, siis on minu arvates igati mõistlik liikuda selles suunas, et teenused läheksid inimestele lähemale, et neil oleks üle Eesti postiteenustele võimalikult hea ligipääs.

15:39 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

15:39 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Eesti Posti teenuste hulka kuulub ka kirjade ja posti ümbersuunamine. Praegu on nii, et seda saab teha viie päeva jooksul. Kui sa täna teatad, et soovid edaspidi saada lehti, posti teisel aadressil, siis see

võtab aega viis päeva. Kui on nädalavahetus, siis kulub kokku seitse ööpäeva. Kas see on teie meelest meie tänapäeva kiirete ühenduste puhul normaalne kiirus?

15:40 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei pea kohaseks valitsusjuhina asuda kommenteerima konkreetse ettevõtte tööpraktikat või toiminguteks kuluvaid tähtaegu. Ei teie ega mina tea täpselt, milliseid toimingud on vaja teha selleks, et aadress ümber suunata. Aga kui te tunnete, et see aeg on liiga pikk, siis ma soovitan teil sellest teada anda asutusele, mille klient te olete, praegusel juhul Eesti Postile. Samas, ma juhin tähelepanu, et kaugeltki mitte kõikide lehtede kojukandega ei tegele Eesti Post, vaid ka näiteks Express Post on üks ettevõtte, mis seda teenust osutab. Express Post, nagu te küllap teate, ei ole mitte riigi omandis, vaid on eraettevõtte. Võimalik, et te ajategi need kaks ettevõtet sassi, aga seda te oskate ise täpsemalt öelda.

15:41 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

15:41 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Härra peaminister! Vastupidi teie väitele Keskerakond mitte ei ründa teid alatult Eesti Posti või Omniva kaudu, vaid esitab küsimusi, sest me tahame teada, mis värk on. Eesti Post tootis aastast 2,3 miljonit kahjumit, Estonian Air tootis 50 korda rohkem ja te muudkui kühveldasite sinna raha nagu põlevasse ahju ning lõpuks tekitasite skeemi, mille eest mõni väiksem ettevõtja oleks kinni pandud, st varasid kanditi pankrotipesast välja. Aga Eesti Posti ehk Omniva otsustasite täiesti ausalt maha müüa. Erainvestor ei suuda sinna raha kühveldada ja paneb postkontorid kinni. Miks on teil nii erinev suhtumine kahte riigiettevõttesse?

15:42 Peaminister Taavi Rõivas

Kõigepealt olgu öeldud, et sellised väited jäägu teie südametunnistusele. Need ei olnud kindlasti täpsed, eriti see, mis puudutab arve ja mida on võimalik objektiivselt hinnata. Aga minu jaoks on need kaks täiesti eraldiseisvat teemat. Vastab tõele, et pika aja jooksul oli Estonian Air kahjumis. Kuigi eri aegadel on eri valitsustel olnud veendumus, et Euroopa Komisjonilt on võimalik saada riigiabi andmise luba, tõi nädalavahetus lõpliku teadmise, et seda siiski ei antud. Me võime selle otsuse üle vaielda, me võime selle pärast rahulolematud olla, aga meil ei ole mingit muud valikut kui arvestada, et nüüd peame leidma uued võimalused.

Kõigepealt tuleb inimesed, need, kes on Estonian Airiga eri sihtkohtadesse lennanud, võõrsilt koju tuua ja võimalikult kiiresti luua võimalused, et lennuühendused saaksid jätkuda. Minu meelest on väga suur vahe, kas Eesti inimesed peavad tulevikus lendama näiteks läbi Riia kõikidesse sihtkohtadesse või on meil ka mõistlikus koguses otseühendusi. Otseühendusel on väga tugev eelis. Inimesed, kes lendavad tihti, teavad, miks see tähtis on – mitte ainult reisija mugavuse seisukohast, vaid ka sellepärast, et majandustegevus oleks võimalikult aktiivne. Nagu me teame, isegi kui lennufirma on kahjumis, on selle positiivne mõju – väga tihedad lennuühendused – majandusele kui tervikule kindlasti kordades suurem. Selle kohta on eksperdid ka arve toonud ja nende hinnangul on vahed lausa mitmekümnekordsed.

Seega, mina keskenduksin esmajoones sellele, kuidas saada uuele ettevõttele tuul tiibadesse, nii et Eesti inimesed saaksid lennata võimalikult paljudesse kohtadesse Tallinnast otse. Loomulikult tähendab "võimalikult paljudesse", et tuleb arvestada neid piire, mida turutingimused võimaldavad. Me ei taha muidugi korrata varem tehtud vigu, küllap nendest on põhjust õppida. Alles seejärel võime me pühendada oma energia sellele, et hakata otsima süüdlasi või vigu, või kuidas tahes te soovite. Minu hinnangul on süüdlaste otsimise kirest, mida ma olen näinud kõikide opositsioonierakondade puhul, ja kellegi personaalsest risti löömisest palju tähtsam mõistmine, millised valikud olid valed. Tuleb püüda toonaseid vigu vältida ja neist õppida. See on minu jaoks märksa olulisem kui kirjutada kellegi nime taha "süüdlane". Selge on see, et tehti vigu. Selge on ka see, et anti endast parim, et ettevõtet lendavana hoida. Nüüd on meie ülesanne tagada, et uuel ettevõttel oleks võimalikult kiire sisseelamine, et peale praeguse, minu arust muljetavaldavalt kiiresti loodud ajutise lahenduse tuleks ka püsiv lahendus, et ettevõttel oleks oma identiteet, oma kaubamärk, see oma tunne.

Meil kõigil on Estonian Airi klientidena olnud meeldiv võimalus astuda lennukisse, kus tervitatakse eesti keeles ja antakse värsked eestikeelsed lehed. See on suur väärtus ja ma arvan, et see peab ka tulevikus

nii olema. Anname ettevõttele natuke aega sisse elada. Ma arvan, et meie kõigi huvides, kogu Eesti ühiskonna huvides, on see, et uus ettevõtte õnnestuks. Seetõttu ma palun hoiduda kahjurõõmust, isegi siis, kui juhtub midagi, mis lennunduses ikka mõnikord juhtub, näiteks mõni lennuk läheb rikki. Ei ole mõtet parastada. Uus ettevõtte sai väga kiiresti jalad alla. Esimesed lennud tehti väga kiiresti, juba järgmisel päeval. Elame neile kaasa, mitte ärme tunneme kahjurõõmu, kui alguses midagi nässu läheb. Loodame, et neil ei lähe halvasti.

15:47 Esimees Eiki Nestor

Erki Savisaar, palun!

15:47 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma usun, et te olete Excelis kõik need asjad ilusti välja arvutanud. Võib-olla tõesti mõni postkontor ei ole kasumlik. Aga kui me räägime maaelu edendamise, siis see ei saa olla ainuke argument. Iseenesest see, et postiautomaate hakatakse panema Statoilidesse, on ju tore, aga enamikus Eesti külades ei ole Statoili. Teile võib tunduda uskumatu, aga paljudel ei ole ka autot, millega sõita lähimasse Statoili. Ma küsin niipidi. Mida see Excel siis õieti näitab – mitu postkontorit te plaanite järgmise aasta jooksul kinni panna ja mitu inimest seetõttu tegelikult töö kaotab?

15:48 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et te olete teadlik, et postkontorid ei ole enamasti mitte külades, vaid pigem vallakeskustes ja natuke suuremates asulates. Kui me näeme, et mõnes kohas – ja neid kohti ei ole sugugi vähe – külastab postkontorit päeva jooksul vaid mõni üksik inimene ja tehakse keskmiselt ainult neli postitehingut, siis ei ole küsimus kasumlikkuses. Siis me peame vaatama, kas postkontor asub piirkonnas, kus inimesed soovivad postiteenuseid kasutada, või on neil mugavam kasutada teenuseid näiteks lähedal asuvas kaupluses, kus käiakse märksa tihedamini. Tuleb uurida, kas on võimalik teha kohaliku eraettevõtjaga koostööd. Nagu öeldud, eesmärk ei ole postkontorite arvu vähendamine. Tegelikult, kui võtta postkontorid ja postipunktid kokku, siis on ka tulevikus, nagu mina olen Eesti Posti plaanidest aru saanud, postkontoreid ja postipunkte kokku täpselt sama palju kui praegu. Sinna juurde võib liita veel pakiautomaadid, mis hõlmavad väga suure osa postiteenustest. Nagu öeldud, üle 51% inimestest, kes postkontorisse sisse astuvad, tulevad sinna just selleks, et pakk kätte saada, aga seda teenust on märksa mugavam kasutada lähedal asuvas pakiautomaadis. Kui me suudame nende ümberkorraldustega viia teenused inimestele lähemale, siis ma arvan, et see on täitsa mõistlik suund. Me ei peaks mitte nostalgiliselt taga igatsema postkontori maja, vaid pigem hoolitsema selle eest, et teenused asuks inimestele veel lähemal ja nende kvaliteetki oleks tulevikus parem.

15:50 Esimees Eiki Nestor

Urve Palo, palun!

15:50 Urve Palo

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Kui Eesti Postist rääkida, siis see ei ole jah mitte ainult kommertsettevõtte, kes viib pakke koju, vaid tal on kogu riigi pusles täita ka regionaalpoliitiline roll, et elu oleks võimalik ka väljaspool suurlinnu. Eesti Post on iseenesest tegelikult kasumlik ettevõtte, kui nii võtta, ja maksab riigile dividende. Minu küsimus ongi Kristen Michali müügitõtte kohta, mis on üllatav. Miks me tahame maha müüa ettevõtte, mis teenib riigile kasumit? Kui me selle maha müüme, siis tulevikus peame ju ikka talt teenust ostma, et kirjad ja ajalehed-ajakirjad saaks maale kohale viidud. Nii et on kindel rahavoog, sest riik hakkab ettevõttele teenuste eest tasuma. Milleks seda siis üldse teha? Mis head mõtted riigil on ja mida selle võimaliku müügi eest saadava rahanatukesega peale hakata?

15:51 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt, teil on õigus, et peale pakiteenuse, mis on väga suur osa Eesti Posti teenustest, on Eesti Postil kui universaalteenuse osutajal veel seadusega pandud ülesanded. Need ei kao mitte kuhugi ka siis, kui Eesti Posti omanike ringi kaasatakse kas osaliselt või täielikult erakapitali. Mina pean

erakapitali vähemasti riigikapitaliga samaväärseks ja teatud olukordades isegi eelistatuks. Üldine loogika riigile kuuluvate ettevõtete puhul on see, et on hädavajalik hoida need kas julgeolekupoliitilisel või muul väga kaalukal põhjusel riigi omandis. Ajaloost me mäletame ka selliseid faase, kus riigi omandis on olnud kõik ettevõtted, alustades kommide tootmisest ja lõpetades piimakombinaadiga. Tänapäeval on aga erakapital toonud tihti ettevõtetesse lisandväärtust. Nii mõnigi riigile kuulunud ettevõtte on saanud erakapitali abil tuule tiibadesse. Ka lähiminevikust või viimase paarikümne aasta tagusest ajast võib tuua kümneid näiteid, kus erakapital on andnud ettevõttele uue hingamise ja viinud teenuse täiesti uuele tasemele. Üks paralleel, mille ma juba tõin, on telefoniteenus. Ma julgen öelda, et Elion suudab erafirma osutada teenust, mida kunagi pakkus riigile kuuluv Eesti Telefon, veel paremini kui Eesti Telefon omal ajal. Loomulikult on ka tehnoloogia edasi arenenud, aga siiski, eraomanik on toonud *know-how*d ja uusi arengusuundi.

Nii et ma ei pea õigeks seista ummisjalu vastu ükskõik millisele omandivormile. Kõiki neid võiks alternatiivina kaaluda. Ainsad ettevõtted, mille puhul peaks eraomandi täiesti välistama, on need, mille omamine on riigile tähtis julgeolekukaalutlustel või muul strateegilisel põhjusel, näiteks loomulik monopol. Teatud juhtudel võib müügi välistamine olla põhjendatud. Kas niisuguseid argumente Eesti Posti puhul esineb või mitte, selle peaks diskussiooni käigus välja selgitama. Tabuteemaks ma seda arutelu kindlasti ei peaks. Otsime ikka inimeste jaoks parima võimaliku lahenduse, et ettevõtte toimiks parimal võimalikul viisil. Ühegi lahenduse juba eos välistamist mina õigeks ei pea.

15:54 Esimees Eiki Nestor

Arupärimiste korral on Riigikogu liikmel võimalik esitada üks suuline küsimus. Mart Helme, palun!

15:54 Mart Helme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Teie vastustest kõlab aeg-ajalt, ja küllaltki sageli, sügav nostalgia nõukogude aja järele. Arvestades teie Metuusalaga konkureerivat vanust, kaitstesite võib-olla isegi 1924. aasta 1. detsembril telegraafihoonet punaründajate vastu. Nii et need on muidugi väga väärtuslikud tähelepanekud, mis teil kõik nõukogude ajast on. Aga küsimus puudutab ikkagi Omnivat. Kui valitsus kavatseb erastada selle ettevõtte, siis kas on tehtud arvutusi, kui palju tõusevad postiteenuste hinnad vabaturul? See peaks teid huvitama, sest järgmiste valimiste eel hakkate kindlasti tegema hulgaliselt otsepostitusi uute lubadustega ja need lähevad arvatavasti kallimaks.

15:55 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ma võin küll olla teist märksa noorem, aga mul on siiski küllaltki terav mälu. Ma tõepoolest mäletan, kuidas kaugekõnet tehti – valiti 08 ja teatud juhtudel ka 07, aga see ei ole praegu peamine. Ma mäletan ka seda, et illusioon plaanimajanduse kaudu riiklikult reguleeritud hindadest ei olnud tegelikult mitte toimiv majandusmudel, vaid tekitas kroonilise defitsiidi. See tekitas stagnatsiooni ja selle, et hind võis küll teoorias olla suhteliselt madal, aga kaup, mida selle eest saada võis, oli kasinavõitu. Ma arvan, et siin saalis ei ole ühtegi inimest, kes seda ei mäletaks. Samas, tänapäevase majandusmudeli puhul, kui turg toimib – kui on konkurents ja teenusepakkujad konkureerivad turu pärast –, siis enamikul juhtudel mõjub see pigem hinda langetavalt. Nii et mina ei ole küll teadlik ühestki hinnakujunduse plaanist, mis Eesti Postil võiks olla, aga ütleme nii, et toimiva vabaturu mõju hindadele on selline, et need pigem langevad kui tõusevad.

15:57 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

15:57 Jaak Madison

Austatud peaminister, aitäh vastuste eest! Küsimus oli väga selge: mis saab üldistest turuhindadest, kui minnakse erastamise teed? Hetkel jäi see osa arusaamatuks. Teie sõnavõtust jääb mulje, et riigiettevõtete erastamine on igal juhul kõige parem, sest loob parema teenusekvaliteedi ja odavama teenusepakkumise. Kuid parandage mind, kui mulle ja ka suurele osale avalikkusest on jäänud vale mulje, et praegu püütaksegi kasutada väga kehva juhtimisstiili, ajada riigiettevõtted pankrotti ja tulla siis välja ettekäändega, et me peame need ettevõtted erastama, sest riik on halb peremees. Ma arvan, et mitte riik ei ole halb peremees, vaid on tehtud väga palju vigu ja meelega ei ole viidud ettevõtteid

kasumisse. Seega, äkki selgitate, mis juhtub hindadega siis, kui me riigiettevõtted erastame, ja kas see on alati parim variant.

15:58 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Nii nagu teie kolleeg ja Eesti Posti endine üldkoosolek majandusministri isikus märkis, kui ma õigesti mäletan, on Eesti Post tervikuna siiski kasumlik ettevõtte. Mina ei näe küll mingit põhjust, miks peaks eraomand kaasa tooma hinnatõusu. Ma ei ole absoluutselt vastu arutelu algatamisele selle üle, milliste ettevõtete omamine on riigi jaoks strateegiliselt hädavajalik ja milliste puhul võib kaasata erakapitali. Ma ei ole absoluutselt selle vastu, et analüüsida kõik tahud läbi – kas me näeme mingit riski ühes või teises suunas, näeme hoopis võimalust hindu langetada või näeme võimalust, et konkurents toob parema kvaliteedi. Ma rõhutan veel kord, et suurt osa Eesti Posti teenustest pakuvad turul juba teisedki tegijad. Pakivedu ei ole kaugeltki mitte monopolne äri, sellega tegelevad näiteks DPD ja veel mitmed turuosalised.

Võtame teise näite. Ajalehtede kojukanne ei ole ka monopolne äri. Express Post on samuti sellel turul, nagu ma juba mainisin oma vastuses Marika Tuusile. Nii et ei ole sugugi nii, et kui eraettevõtja mõnes valdkonnas tegutseb, siis on ta automaatselt riigile kuuluvast ettevõttest kallim. Veelgi enam, Euroopa Liidus kehtivad sellised reeglid, et riik ei tohi oma ettevõtete kaudu rakendada dumpinguhindasid. Kui riigile kuuluv ettevõtte tegutseb vabal turul, siis peab ta omanikupoliitikaga sätestama sellise hinnakujunduse, et seda ei ole võimalik dumpinguna käsitleda. Ka siit tuleb vastus, et suure tõenäosusega ei ole ettevõttel kuidagi võimalik omandivormist sõltumata väga suures ulatuses ristsubsideerimist teha ega ka kehtvalt turul toimetada, st pakkuda turupõhist teenust nii, et see oleks odavam kui näiteks teenuse osutamiseks vajalikud kulud. Nii et kõiki aspekte tuleb arvestada.

16:01 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Siret Kotka, palun!

16:01 Siret Kotka

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eesti maaelu seisukohast on äärmiselt kurb tõdeda, et reformierakondlasest majandus- ja taristuminister Kristen Michal on tulnud välja ideega riigiettevõtte Omniva ehk kunagine Eesti Post erastada. Täna me kuulsime, et sama ideed jagab ka peaminister. Pole kahtlustki, et postiettevõtte erakätesse minnes postiteenuste hinnad kallinevad ja postkontoreid suletakse. Ma arvan, et see on reaalsus, mis ootab meid kõiki ees. Praegune Eesti Post ehk Omniva on riigiettevõtte, mis kuulub meile kõigile ehk kogu Eesti rahvale. Omniva peamine eesmärk on tagada üle riigi postiteenus eelkõige Eesti elanikele. Seega kannab Omniva riigiettevõtte teistsugust eesmärki kui ükskõik missugune eraettevõtte. On vaja mõista, et kui eraettevõtte mõtleb üksnes kasumile, siis riigiettevõtte jaoks peab esikohal olema elanike heaolu ja alles siis tuleb kasum.

Kui mõnes linnas on lausa mitu postkontorit ja võib-olla ei pane keegi neid linnapildis tähelegi, siis maapostkontoril on kohalikus elus kanda märkimisväärselt suurem roll. Me tunneme seda ka eakama inimese sotsialiseerumiskohana. Seega, iga maapostkontori sulgemine lööb kohalikku kogukonda mitu korda valusamalt kui kontori sulgemine mõnes suuremas keskses.

Mis siis ikkagi juhtub, kui Eesti Post ehk Omniva läheb erakätesse ja maapostkontoreid hakatakse sulgema? Pole ju mingi saladus, et väga paljud maal tegutsevad postkontorid on majanduslikus mõttes miinuses. Tihti on maal tegutsevate postkontorite ülalpidamine olnud võimalik suurte keskuste postkontorite kasumi arvel. Selline tegevus on olnud tavapärane praktika ja seda me nimetamegi üheks osaks regionaalpoliitikast. Kui aga Eesti Post läheb erakätesse, siis ei pea enam olema mingit solidaarsust. Postkontorid, mis ei ole kasumlikud, pannakse lihtsalt kinni. Nii võimegi postkontoreid tulevikus näha ainult suuremates linnades või asulates, aga kindlasti mitte enam maakohtades, küladest rääkimata. Kui praegu töötab Eesti Postis umbes 2250 töötajat, siis tulevikus võib suuremat osa neist oodata ees koondamine erastamise tõttu.

Head kolleegid! Tegelikult on olemas ka täiesti teistsugune poliitika. See on vastand postkontorite sulgemisele, see on vastand Reformierakonna poliitikale, see on vastand töötajate vallandamisele, see on vastand rahvaettevõtte Eesti Post ehk Omniva mahamüümisele. Nimelt, aastatel 2005–2007, kui majandus- ja kommunikatsiooniminister oli Edgar Savisaar, siis tema mitte ei sulgenud postkontoreid, vaid avas neid. Prioriteet oli väga selgelt see, et riik on maal olemas, pakub seal töökohti ja igakülgselt sotsiaalset tuge. Nii et on võimalik ka teistsugune poliitika. Aitäh teile!

16:06 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

16:06 Märt Sults

Auväärt esimees! Peaminister! Kolleegid! Ma ei tahtnud ennist öelda mitte "kuulujutt", vaid "küla jutt". Kui kaovad ära postkontorid, siis lähevad küla jutud ja küla uudised enamasti poe taha. Võib-olla Maali käibki postiautomaadi juures ainult sellepärast, et ehk on seal ka Juta. Äkki Juta ja Maali omavahel saadavadki posti, et kokku saada. Sina ju ei tea seda. Aga nüüd nad peavad minema poe juurde, kus on Kaarel ja Peeter, kes parasjagu räägivad kalamehejuttu näiteks ühe *bock*-õlle saatel. Aga Maali ei taha *bock*-õlle juures kokku saada. Miks sa võtad talt muu võimaluse ära? Postkontor on sotsialiseerumise koht. Ja külapood on kõige kõvem küla jutu koht, sest kust sa muidu saad teada, mis haigus on naabrimehel ja mis haigus naabrinaisel või kuidas naabrimeest aidata, millal teha talgud, millal vedada puid jne. Sa võtad selle võimaluse lihtsalt ära.

Kui rääkida kuulujuttudest, siis teie, härra minister, tekitasite oma tänaste mööda vastustega vähemalt 80–100 uut kuulujutu versiooni. Küsiti ühte, aga te panite teist mütaki ära. Kui rääkida demagoogiast, siis lugu on selles, et mina kooliõpetajana ei saa kuni surmani selliseid vastuseid aktsepteerida. Selle kohta öeldakse eesti keele kirjandi puhul, et teemast mööda, üks punkt ja korduseksam. Rohkem ma ei oska mitte midagi öelda. Palun ärge võtke maalt elu ära! Meie asi on maale elu viia ja seda seal hoida. Inimene ei pea elama oma talus, oma kaitsekraavis. Inimene peab elama koos teise inimesega, sest ta on sotsiaalne olend, sotsiaalne loom. Härra minister! Mina ei taha elada tsitadellis. Mina tahan elada Eesti Vabariigis, rääkida inimestega, teretada kättpidi ja visata vahetevahel siivutat nalja. Aitäh!

16:09 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

16:09 Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mina tahan rääkida Omniva teenustest. Selge see, et need teenused on halvad, sest Omniva, varasem Eesti Post on alla käinud. Pole vist mõtet rääkida postkontorite sulgemisest, sest neist polegi enam peaaegu midagi järele jäänud. Sellele, et postipunktid ongi paremad ja inimesed võidavad sellest, nagu härra peaminister ütleb, ma vaidlen küll vastu. Sellepärast, et kui postkontori näol on tegemist ühe ilusa valge ruumiga, kus müüakse peale postikaupade ka muid esemeid ja kus inimesed saavad käia, siis postipunkt koosneb väga tihti ainult lauast ja toolist, ongi kõik. Ma toon teile näite. Jõgevamaal Kuremaal oli kena postkontor. Inimesed käisid seal, kõik olid elevil enne jõule, siblimine käis. Aga siis see hoobilt kaotati, asemele tuli postipunkt. See teenus tehti Kuremaa lossi ja sinna ei tulnudki enam midagi muud – ukse juures külmas oli ainult vanaaegne kole laud ja tool, isegi postmarke seal esialgu ei müüdnud. Nüüdseks on see punkt lõpuks kinni pandud. Nii et postipunkt ongi tegelikult n-ö vaheetapp enne kõige sulgemist, teenuse sulgemist. Kui me räägime postibussidest, mida kunagi välja pakuti, et postkontorite asemele tuleksid postibussid, siis tänavuse kevade seisuga oli neid Eestis alles vaid üks. Kuidas praegu täpselt on, ma ei oska öelda ega tea, kas seda ühtegi enam on.

Ma küsisin härra peaministrilt posti ümbersuunamise kohta. Sellega on tõesti nii, et kui te tahate oma lehti või kirju teisele aadressile suunata, siis läheb selleks aega viis tööpäeva. Kui see langeb nädalavahetusele, siis kulub seitse päeva – täna tellite, nädala pärast saate. Ma arvan, et see ei ole küll normaalne. Maal teenindab ju inimest ikkagi Eesti Post. Me räägime praegu põhiliselt maasituatsioonist, sest Tallinnas on seis hoopis teine – siin on ka Express Post. Nii et kuigi peaminister ütles, et tema ei kommenteeri Omniva tööpraktikat, on ühenduse kiirusest piinlik rääkida. Ma tegin sellel teemal ka ühe telesaate ja mul oli seal juttu postiteenuse divisjoni juhiga. Tema ütles ise ka, et nädal on liiga pikk aeg. Lubati küll olukorda parandada, aga kõik on ikka endine.

Loomulikult on kõikidele siin saalis tuttav ajalehtede, kaartide, flaierte, otse- ja pimeposti teema. Sellega on omakorda piinlikud lood. Inimesed tellivad neid, maksavad kaartide jms eest palju raha, sest see on erakordselt kallis teenus. Lõpuks ütlevad postiljonid, et neil ei ole neid kuhugi panna, neil ei ole nendega mitte midagi teha. Teile öeldakse suurem arv ja pärast te kaotate. Kui te teate, siis vanasti sai eestikeelseid ja venekeelseid materjale suunata eri kirjastistidesse, sai need eraldada. Niisugune teenus oli olemas, aga see on jällegi väga kallis. Praegu vastab Omniva teile, et näiteks Peipsi-äärses vallas

Kallastel ei ole ühtegi venekeelsete kirjade kasti, Põhja-Tallinnas ka ei ole ühtegi. Sellised on ametlikud vastused. Eesti Posti töötaja ütleb, et enam me midagi ei eralda, me ei oskagi selle kohta midagi öelda. Postiljonid kunagi teadsid, mida teha, aga enam ei tea, selline teenus kaotati lihtsalt ära. Kui me räägime veel kord hindadest, siis Eesti Posti teenused on kallid ja kogu aeg kallimaks läinud. Eelmise aasta lõpus tõusis jälle 55 senti ühe kirjakese või kaardi saatmine. Kes neid saadavad? Loomulikult vanemad inimesed. Valus on vaadata, kuidas nad väriseval käel tahavad kaarti saata, aga rahakott lihtsalt ei pea sellele kõigele vastu. Nii et siin polegi midagi rääkida, teenused on täiesti alla käinud. Riik peaks sekkuma, aga ei tee seda. Ma ei hakka eraldi rääkima maaelu kaotamisest ega regionaalpoliitikast, sest see pole meie riiki enam ammu huvitanud. Aitäh!

16:14 Esimees Eiki Nestor

Kas peaminister soovib midagi lisada? Ei soovi. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 16:14 Arupärimine makromajanduse ja eelarvelaekumiste 2016. aasta ja edasiste prognooside kohta (nr 83)

16:14 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Andres Herkel, Külliki Kübarsepp, Krista Aru, Jüri Adams, Monika Haukanõmm, Artur Talvik ja Andres Ammas. Andres Herkel arupärijate nimel, palun!

16:14 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud peaminister! Hakatuseks tahame tänada peaministrit selle operatiivsuse eest, millega ta tuli arupärimisele vastama. Halvemal juhul oleks võinud küsimustele vastamisega venitada ka üle riigieelarve kolmanda lugemise ja see ei oleks arupärijatele kindlasti meeldinud. Nii et aitäh selle eest! Aga nüüd teema juurde. Kui rahandusminister riigieelarve esimesel lugemisel 20. ja 21. oktoobril vastas meie küsimustele, siis oli vastustes üks süstemaatiline vajakajäämine. Nimelt esitasid Vabaerakonna fraktsiooni liikmed erinevates variatsioonides ühte ja sama küsimust, mille võib kokku võtta järgmiste sõnadega: kust õieti tulevad tulevaks aastaks planeeritud optimism ja kasv? Me avastasime, et ega rahandusminister oma vastustes seda väga ei põhjendanud. Pigem jäi mulje, et tal on taskus üks tark mees, kes ütleb, et eksperdid väidavad nii ja oleks ju võinud kasutada veel optimistlikumat ekspertiisi. Meie arvates peaks siiski valitsus ise suutma põhjendada, ilma kõrgemal seisvale autoriteedile viitamata, kust kasv tuleb ja kuidas need prognoosid on kokku saadud.

Meie esitatud küsimustest on minu arvates eriti oluline see, mis puudutab optimismi ekspordi kasvu suhtes. Kui 2015. aastal on kaupade ja teenuste eksport olnud poole protsendiga languses, siis tulevaks aastaks planeeritud juurdekasv 3,5% ja sealt edasi järgmistel aastatel 5,0% ja 5,5% tundub ikka üsna optimistlik olevat. Eriti kui vaadata, et Statistikaameti andmetel tööstustoodangu maht väheneb, toodangu müük ekspordiks väheneb, ekspordi sihtriikide Soome ja Venemaa majandus on languses. Me vaatame ka Euroopa Komisjoni selle kuu seisuga tehtud sügisprognoosi ja ei saa kuidagi aru, kust see optimism tuleneb. Samuti küsime inflatsiooni taseme kohta. Sellel aastal on pigem olnud tegemist deflatsiooniga, ja kui eeldada, et see nii kergelt inflatsiooniks üle ei lähe, siis tekib küsimus eriti järgmise aasta teise poolaasta inflatsiooni kohta. Küsime, kui kõrgeks see võib osutuda. Kas kütuseaktsiisi tõus tingib tõesti niisuguse järsu inflatsiooni pöördumise? Me ei saa aru ka sellest, kuidas sotsiaalmaksu laekumine kasvab tuleval aastal 4,8%, kui palkade kasvuks on optimistlikult planeeritud 4%. Samal ajal lahkub valitsuse hinnangul tööjõuturul 4000 inimest aastas ja meie hinnangul on lahkumise tempo veelgi kiirem. Palume ka nendele küsimustele vastata. Lõpuks leidsime veel eelarve seletuskirjast ja taustmaterjalidest maksutulude kasvu osas vasturääkivusi. Palume peaministril vastata, milline on täpne maksulaekumiste prognoos ning kui palju laekumised käesoleva aastaga võrreldes kasvavad. Aitäh!

16:18 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun!

16:18 Peaminister Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Tänan teid arupärimise eest ja vastan järjekorras kõikidele esitatud küsimustele.

Esimene küsimus: "Kui 2015. aastal on kaupade ja teenuste eksport languses (–0,5 protsenti), siis 2016. aastal on juurdekasv 3,5 protsenti ning sealt edasi järgnevatel aastatel 5,0 ja 5,5 protsenti." Siin te viitate 2016. aasta riigieelarve seletuskirja leheküljele 9. "Kuidas on selline ekspordikasv võimalik keskkonnas, kus tööhõivelistel inimestel hulk pidevalt väheneb ning meie lähimates ekspordi sihtriikides (Soome, Venemaa jt) kasvulootusi ei terenda?" Teil on õigus, kui te viitate, et ekspordi kasv sõltub väga tõsiselt meie peamistest partneritest. Eesti väike avatud majandus sõltub ka laiemas mõttes vägagi maailmamajanduse käekäigust, mitte ainult ekspordi osas. Vastab tõele ka see, et maailmamajanduse tegelik taastumine üleilmsest finantskriisist on läinud vaevalisemalt, kui rahvusvahelised organisatsioonid on prognoosinud. Seetõttu on prognoose pidevalt allapoole korrigeeritud. Muude tegurite hulgas on pettumust valmistanud näiteks väliskaubanduse areng, mis on Eesti jaoks, nagu juba öeldud, väga oluline. Pika aja jooksul kasvas maailmakaubandus kiiremini kui maailmamajanduse SKT, kuid pärast viimast finantskriisi on nad kasvanud samas suurusjärgus või on kaubanduse kasv isegi majanduse kasvule maailmas tervikuna alla jäänud. Siiski usuvad eksperdid, et varasem muster taastub ja maailmakaubandus hakkab taas kasvama kiiremini kui SKT. Rahvusvaheline Valuutafond on näiteks sel sügisel prognoosinud, et maailmamajanduse kasv kiireneb käesoleva aasta 3,1%-lt järgmisel aastal 3,6%-le ning maailmakaubanduse kasv 3,2%-lt 4,1%-le. Peetakse tõenäoliseks, et 2020. aastaks ulatub maailmamajanduse kasv 4%-ni, mis ongi peamine põhjus, miks prognoosijate hinnangul on keskmises perspektiivis ka Eesti majandusel lootust paranemisele.

Eesti majandust on minevikus mõjutanud lisaks maailmamajanduse seisule struktuuriprobleemid meie lähinaabrite juures, millele te olete oma küsimuses igati õigesti viidanud. Nii on näiteks Vene majanduse osatähtsus meie ekspordis väga tugevasti langenud, mistõttu edaspidi mõjutab see meid märksa vähem. Rahvusvahelise Valuutafondi prognoosi kohaselt meie ühe olulisema partneri Soome majanduskasv aga kiireneb. See ei kiirene küll väga palju, aga siiski – käesoleva aasta 0,4%-lt 0,9%-ni järgmisel aastal. Ja kui Venemaale on käesolevaks aastaks prognoositud 3,8% majanduslangust, siis järgmisel aastal peetakse tõenäoliseks, et languse tempo aeglustub. Aga tõsi on see, et ettearvamatust on seoses Venemaaga väga-väga palju ja täpset statistikat saame ikkagi pigem tagantjärele kui ettevaatavalt.

Eesti ekspordi prognoositav 3,5%-line juurdekasv on mineviku kasvu taustal ju suhteliselt tagasihoidlik, kuid ma olen nõus, et ekspordi kasvu taastumine on kogu selle makroprognoosi üks loogilistest riskidest ja sellel tuleb kindlasti silm peal hoida. Küll aga, nii nagu varasemate eelarvete tegemiselgi, loodan ma väga, et ei sel korral ega tulevikus ei hakka poliitikut majandusprognoosidega vaidlema. Meil on kindel kokkulepe – see on isegi ju riigieelarve seaduses kirjas –, et valitsus lähtub eelarvet tehes Rahandusministeeriumi majandusprognoosist. Rahandusministeerium omakorda lähtub mitmest rahvusvahelisest prognoosist ja loomulikult analüüsib ka ise olukorda. On väga oluline, et see hea tava püsiks ja valitsusliikmed ei hakkaks oma sisetunde pinnalt või mis tahes muust kaalutlusest lähtudes nende prognoosijatega vaidlema, sest muidu tekib kiusatus öelda, et teate, meie arvates kasvab majandus hoopis 2% kiiremini ja seetõttu me saame ka kulutada paarsada miljonit rohkem. Selline lähenemine oleks väga-väga küsitav. Seetõttu me peame lähtuma mingist kindlast prognoosist ja kokkuleppe järgi on see Rahandusministeeriumi majandusprognoos. Niipalju siis selgituseks.

Teine küsimus: millele toetub 2016. aastaks planeeritud inflatsioonitase 2,0%, kui 2015. aastal on inflatsioon olnud pikalt miinuses? Te osutate ka SKT deflaatori kasvule ja küsite, kui suureks osutub inflatsioon 2016. aasta teisel poolaastal. Käesoleva aasta inflatsiooni madalseisu taga on väga suures ulatuses nafta ja teiste toormete madalad hinnad. Pääaegu poole võrra odavnenud nafta on ka Eestis toonud kaasa mootorikütuste ja teiste energiakandjate hinna vägagi tuntava languse. Kui te olete ise kliendina tanklas käinud, siis olete näinud, et tipphetkedel on hinnad kohati peaaegu kolmandiku, aga kindlasti neljandiku võrra langenud. See on loomulikult mõjutanud ka kaasnevate kaupade hindu. Kui nafta hind edasi ei lange – ja prognoositakse, et väga palju see enam ei lange –, siis ei saa see tegur hoida ka inflatsiooni allpool. Nii et see mõju taandub. Küll mõõdukalt, aga mingil määral panustab üldisesse aktsiisi siiski ka see, et tarbijahinnaindeksi puhul on keskmisesse ostukorvi arvestatud teatud kogus alkoholi ja tubakat. Ja nagu te hästi teate, on valitsuse poliitika nii alkoholi- kui ka tubakaaktsiisi tõsta, mistõttu tõusevad tubaka- ja alkoholi hinnad. Alkohol ja tubakas ei moodusta küll väga suurt osa kogu tarbimiskorvist, aga oma väikest mõju kogu inflatsioonile avaldab seegi.

Sisemaistest teguritest võib mainida, et prognoosi järgi kiireneb teenuste hinna tõus. Peale selle, et kütuse odavnemine enam mõju ei avalda, ei avalda enam mõju ka tasuta kõrgharidusele üleminek, mis omal ajal samuti hindasid langetas. Need asjad, isegi kui hinnad nendes valdkondades märgatavalt ei tõuse, ei mõjuta hinnamuutust enam negatiivselt, mistõttu see mõju taandub. Ma loodan, et selgitan seda teile arusaadavalt, aga kui on vaja, siis vastan täiendavalt. Samuti peetakse tõenäoliseks, et turistide poolt mõjutatavate teenuste odavnemine taandub järgmistel aastatel. Suvise prognoosi kohaselt jõuab Eesti tarbijahindade inflatsioon järgmise aasta teisel poolel, mille kohta te küsite, pisut kõrgemale 2%-st. Seda peetakse üldiselt heaks tasemeks. Näiteks Euroopa Keskpanga eesmärk on just nimelt hoida inflatsiooni mitte nullis, vaid pigem 2% lähedal. Eesti inflatsioon on loomulikult väga tihedasti seotud euroala inflatsiooniga. Väga oluline on seetõttu vaadata ka Euroopa Keskpanga inflatsiooniprognosi. Ja nemad näevad, et järgmisel aastal kasvab inflatsioon kogu euroalal 0,1%-lt 1,1%-le. On ju igati loogiline, et Eesti inflatsioon on teatud korrelatsioonis kogu euroala inflatsiooniga. Lisaks võtab Rahandusministeerium arvesse veel Eesti spetsiifilisi tegureid, millest mõnda ma teile juba kirjeldasin.

Kolmas küsimus puudutab sotsiaalmaksu laekumist. Te küsite, et kui sotsiaalmaksu laekumise kasvuks on 2016. aastal plaanitud 115 miljonit eurot ja palkade kasvuks 4%, mida te nimetate optimistlikuks, ning tööhõivest lahkub umbes 4000 inimest, kuidas on siis võimalik, et sotsiaalmaksu laekumine kasvab 4,8%. See on iseenesest väga asjakohane küsimus. Makroprognoosi järgi on keskmine palgakasv järgmisel aastal 4,5%. Töötajate palgafond tervikuna kasvab aga tõepoolest pisut aeglasemas tempos just nimelt teie viidatud demograafilistel põhjustel. Huvitav on siiski märkida, et ajalooliselt on sotsiaalmaksu laekumise kasv ületanud palgafondi kasvu ning käesolev prognoos eeldab selle väga pikaajalise loogika paikapidamist ka järgmisel aastal. Üks konkreetne näide, millest see võib tulla ja millest see väga suure tõenäosusega tulebki, on see, et sotsiaalmaksu mõne alamkomponendi kasv ongi palgafondi kasvust kiirem. Näiteks sotsiaalmaks erijuhtudel on otseselt seotud alampalka kasvuga, ja nagu te teate, kasvab alampalk järgmisel aastal üle kahe korra kiiremini kui keskmine palgafond. Nii et sellised pealtnäha väikesed, aga lõppkokkuvõttes siiski mõju omavad tegurid seletavad ka sellist esmapilgul anomaaliana tunduvat näitajat.

Neljas küsimus. Alustuseks väidate, et 2016. aasta maksutulude kasvu osas sisaldavad eelarve ja selle taustmaterjalid vasturääkivusi. Te viitate kahele kohale, millest ühes on maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete laekumise kasvuks märgitud 7,62% ja teises kohas, täpsemalt slaidides, 5%. Te küsite, millest see erinevus ja kumb number on õige. Minu vastus on, et teie viidatud andmete vahel ei ole sisulist vastuolu. Küsimus on selles, mille suhtes on kasvu arvestatud. Seletuskirja lisa 1 toodud tabelis on võrdluses lähtutud 2015. aasta riigieelarvest, nii nagu see riigieelarve seaduses vastu võeti, ja see annabki tulemuseks 7,62% kasvu. Kui aga võtta võrdlusbaasiks 2016. aasta riigieelarve koostamise ajal tehtud 2015. aasta maksude ja maksete laekumise prognoos, siis on kasv 5%. Põhimõtteliselt, kui püüda seda lihtsamalt seletada, siis erinevus tulebki sellest, et kui me alguses riigieelarvet koostasime, siis eeldasime, et riigieelarve kogumaht on üks summa, aga nüüd 2016. aasta eelarvet tehes me juba teame, et tegelik laekumine on suurem. Eri kohtades on võrreldud erinevaid andmeid. Riigieelarve seaduse seletuskirjas peaksid sisalduma mõlemad võrdlusbaasid, et anda parem ettekujutus, millega võrreldes need arvud on protsendiks rehkendatud. Aitäh! Kui on küsimusi, siis loomulikult vastan täiendavalt.

16:32 Esimees Eiki Nestor

On ka küsimusi. Andres Herkel, palun!

16:32 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Härra peaminister, täname teid nende vastuste eest! Need olid mõnevõrra paremad kui need vastused, mis me saime riigieelarve lugemisel. Aga küsimusi on juurde tekkinud. Nimelt oleme vaadanud Statistikaameti andmeid tööstustoodangu mahu kohta 2015. aasta aprillist septembrini. See maht väheneb. Me näeme, et vähenemine on 3,1%, septembris koguni 4,1%. Protsendid on veel suuremad, kui vaatame ekspordiks mineva toodangu andmeid. Mis siin siis õieti muutuma hakkab? Kui arvestada kogu seda tausta, millest te olete ka teiste riikide puhul rääkinud – vähemalt Venemaal ja Soomal ei lähe nii hästi –, siis tekib selline uperpalliga küsimus, et kuidas on võimalik rohkem ekspordida kahaneva majandusega riikidesse.

16:33 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Te toote oma küsimuses väga olulise väliskaubanduspartnerina välja Venemaa. Venemaa ongi ajalooliselt olnud küllalt oluline partner, aga märksa suurem partner on meie jaoks siiski näiteks Rootsi, mis on juba mitu aastat olnud ekspordi sihtriikidest number üks, ja kui võtta väliskaubandus kokku, siis asub ta kas esimesel või teisel kohal, tihedas heitluses Soomega. Nii et Rootsi kasvuväljavaadetest sõltub väga palju, samuti sellest, kuidas läheb Soomal ja muidugi euroalal tervikuna. Venemaa osakaal Eesti väliskaubanduses on tõepoolest vähenenud. See negatiivne mõju, mille Venemaa majanduslangus endaga kaasa toob ja Venemaa kehtestatud sanktsioonid on juba kaasa toonud, prognoosi järgi samas ulatuses korduda ei saa. Sealt siis ka see põhjus, miks Venemaa mõju nii drastiliseks ei hinnata. Iseenesest on teil õigus, kui te muretsete selle pärast, et tööstustoodangus ja ekspordis on näha langusi. Ka mina olen selle pärast mures, sest me teame, et kestlik kasv saab tulla üksnes ekspordist ja selle kaudu, et me ekspordime järjest kõrgema lisandväärtusega toodangut. Jaekaubanduse kasv võib ju röömustada ja küllap ta kaupmehi röömustabki, aga kui jälle kogupilti vaadata, siis tarbimise kasv ei saa olla see ainus, mis majanduse kasvu pikas vaates veab. Nii et eksporttoodangu mahu taastumine või kasvule pöördumine on meie jaoks kindlasti väga-väga oluline. Kui tuletada meelde suviseid debatte, mida me siin saalis pidasime ja mis kohati läksid väga kuumaks, kui räägiti sellest, et Eesti turismisektor on sattunud täielikku kriisi ja vaata et kuristiku äärelle tõugatud, siis jällegi sektorite kaupa statistikat vaadates on hea meel tõdeda, et juba mitu kuud järjest on turistide arv kasvanud. Kasv ei ole olnud väga kiire, aga see arv on siiski kasvanud, võrreldes eelmise aasta samade kuudega. See näitab, et tegelikult läheb sektoril märksa paremini, kui me suve alguses arvasime. Nii et see on minu meelest jällegi üks väga hea uudis.

16:35 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

16:35 Andres Ammas

Austatud eesistuja! Austatud peaminister, kuidas te kommenteerite praegu käsitletavat teemat Euroopa Komisjoni sügisprognoosi taustal? See oli vist ka pisut pessimistlikum kui varem, prognoosides peaaegu kõigi riikide juurdekasvu tempo langust.

16:35 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Veel kord kordan, et valitsus on seni lähtunud ja minu hinnangul ka peab lähtuma sellest, milline on meie Rahandusministeeriumi prognoos kindlal ajahetkel. Tagantjärele targana võime öelda, et Rahandusministeerium on eelarvelaekumiste osas olnud, vähemasti viimased paar aastat, küllalt konservatiivne, võrreldes tegeliku tulemusega. See on iseenesest hea uudis ja riigirahanduse seisukohast tulebki olla pigem natuke ettevaatlikum. Me peame aga jälgima kõiki arenguid, arengud meie ümber mõjutavad Eesti majandust väga palju. Ma ise hoian väga pöialt sellele, et Soome majandus pööraks kasvule. Soome on meie jaoks mitmes mõttes, mitte ainult majanduskoostöö mõttes, väga oluline riik, ja Soome majanduse kasvule pöördumine avaldab kindlasti positiivset mõju ka Eestile. Aga nüüd veel üks mõtteaine, et asja veelgi keerulisemaks ajada, nii nagu makromajanduse puhul kipub tihti juhtuma. Kui vaadata neidsamu numbraid, mida te praegu siin järjest sektorite kaupa välja toote, siis kriisi ajal oli ka selliseid näiteid, kus mõne riigi majandus või näiteks ostujõud valuutakursist tingituna kahanes ja see hoopis suurendas Eesti ekspordi sellesse riiki. Näiteks oli selline olukord. Eesti ekspordis Rootsile tehakse väga palju allhanget. Rootsi kroon odavnes toona euroga seotud Eesti krooni suhtes. Loogika järgi oleks võinud öelda, et kui Rootsi ostujõud väheneb märgatavalt, siis ostetakse ka Eestist vähem kaupa. Aga kuna Rootsi krooni kursi langus suurendas Rootsi ekspordi konkurentsivõimet ja Eesti tegi Rootsi eksportivale sektorile väga suures ulatuses allhanget, siis tegelikult see suurendas Eesti tööstuse käibeid. Teine selline asi, mis on esmapilgul ka justkui loogikavastane, aga milles tegelikult on täiesti selge iva olemas, on see, et majanduslanguse ajal on mitmed Soome ettevõtted pöördunud Eesti ettevõtete poole lootuses, et Eesti ettevõtte suudab pakkuda sama teenust või sama kvaliteediga toodet soodsama hinnaga. Ei saa välistada ka selliseid olukordi, kus riigi majandus langeb, aga see riik ostab Eestist hoopis rohkem kaupa kui varem. See ei ole põhimõtteliselt võimatu.

16:38 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

16:38 Martin Helme

Aitäh, härra spiiker! Hea peaminister! Kui me siin riigieelarvet arutasime, siis oli palju juttu sellest, kas eelarve on ülejäägis või miinuses. Rahandusminister kinnitas, et eelarve on küll nominaalses miinuses, aga struktuurses ülejäägis. Iva on siis selles, mis hetke hinnatakse meie majanduspotentsiaali parimaks hetkeks, ehk kas meil on tõus alles ees või me olemegi juba tipus ja algab langus.

Rahandusministeeriumi hinnanguga ei nõustu ei meie enda eelarvenõukogu ega ka IMF. Kui nende arvamust kuulata, siis tegelikult meie eelarve ei ole struktuurses ülejäägis ega ka tasakaalus, vaid ongi miinuses. Mind huvitab, kas te jagate pigem eelarvenõukogu ja IMF-i arvamust või rahandusministri arvamust. Kus on siis Eesti majanduse n-ö potentsiaal praegu?

16:39 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Eelarvenõukogu, mis on Eestis loodud sõltumatu eksperdinõukogu, andis eelarvele ikkagi positiivse hinnangu. Euroopa Komisjon on öelnud, et struktuurne ülejääk on natuke väiksem, kui Eesti ise hindab. Siin ongi selge metoodikate vahe ja eri eksperdid näevadki asju mõnevõrra erinevalt. Aga see on ka üks põhjus, miks me oleme eelarve struktuurse ülejäägi planeerinud nõutust mõnevõrra suurema – see on 0,6% sisemajanduse kogutoodangust. Teistpidi on meid juba kritiseeritud selle eest, miks me siis üldse sellist plussi planeerime, miks me ei võta hoopis laenu ega kuluta, ei vii eelarvet defitsiiti. Ka selliseid ettepanekuid on opositsioonisaadikutelt tulnud. Mina hindan, et kui nominaalis on eelarve väga tihukeses miinuses, mis on põhjendatav ühekordsete teguritega, ja struktuurselt on eelarve ikkagi ülejäägis – miinus, mis meil nominaalis on, on 26 miljonit –, siis põhimõtteliselt, kui parlament tahab väga pingutada, on võimalik eelarve ka tasakaalu viia. Aga ma ei pea seda ca 0,13% suurus miinust siiski nii põhimõtteliseks, et annaksin parlamendile soovitus viia see iga hinna eest 0,0-ni. Seda põhjusel, et praktikas me oleme paaril viimasel aastal näinud, kuidas me oleme eelarve prognoosinud umbes pooleprotsendilisse nominaalsesse miinusesse, aga tegelik tulemus on olnud enam kui pooleprotsendiline nominaalne pluss. Me oleme oma prognoose tehes traditsiooniliselt olnud pigem ettevaatlikud. "Meie" all ma mõtlen Rahandusministeeriumi majandusprognooside autoreid. See annab mulle ka kindlustunde öelda, et ühekordne 26 miljoni euro suurune miinus ei ole midagi sellist, mis peaks Riigikogu liikmeid väga murelikuks tegema. Ma arvan, et see eelarve on tehtud vastutustundlikult ja igati kooskõlas Eesti majanduse praeguse seisuga.

16:42 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:42 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Haritud rahvas ja tiptasemel teadus on olnud üks Eesti edulugude aluseid ja üldse Eesti kui väikeriigi tõusu aluseid. Kuid vaadates järgmise aasta eelarvet, haarab mind korraga kurbus ja õudus. Kui eelarve üldiselt kasvab, siis hariduse ja teaduse eelarve väheneb – väheneb 2,9%. See on juba praegu ühiskonnas küllaltki palju lisapinget tekitanud, ja täiesti arusaadavatel põhjustel. Miks järgmise aasta eelarvet koostades pole teaduse osas isegi püütud järgida Riigikogus vastuvõetud piirnõrmi, mis on 1% SKT-st? Teiseks, miks üldse on hariduse ja teaduse suhtes tehtud sellised valikud?

16:43 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Mulle nagu meenub, et ma olen sellel teemal teile juba vastanud. Võimalik küll, et see oli mõni teine formaat, näiteks Riigikogu infotund. Aga mul ei ole mitte kõige vähematki selle vastu, et seda uuesti selgitada. Nimelt, kui me vaatame Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvet, siis vähenemine on seotud europrojektidega. Ma olen ka seda selgitanud, et kuna me oleme praegu teatud mõttes üleminekufaasis, kus eelmise seitsmeaastase perioodi projektid hakkavad lõppema ja mõnes valdkonnas ongi juba lõppenud ning kõiki uusi projekte ei ole veel täies mahus alustatud, siis võib selle tõttu ka mõnes teises eelarves näha ajutist vähenemist. Kui me võtame europrojektid eelarvest välja ja võrdleme riigi maksutuludest tehtavaid kulutusi haridus- ja teadusvaldkonnale, siis tervikuna need kindlasti suurenevad, ja suurenevad märgatavalt. Kindlasti suureneb õpetajate palk ja suurenevad veel

mitu olulist eraldist.

Aga ma pean jagama teie muret selle pärast, mis puudutab teadust. Tõsi on see, et teadusega me ei ole jõudnud avalikes kulutustes veel eesmärgiks seatud 1%-ni SKT-st. Selle poole tuleb jätkuvalt püüelda ja see tuleb järgmistel aastatel saavutada, ka mina olen sellega nõus. Õpetajate palga puhul oleme võtnud sihi, et see peab jõudma 120%-ni riigi keskmisest palgast. See on päris ambitsioonikas, ma ütleksin isegi, et väga ambitsioonikas eesmärk, aga me oleme koalitsioonipartneritega hinnanud, et nelja aasta jooksul on see tehtav. Loomulikult vajame ka opositsiooni tuge, et hariduse ja teaduse eelarvesse lisavahendeid leida, selle nimel peame ühiselt pingutama.

16:45 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:45 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Ütlen kommentaariks, et turismist lõikavad kasu ikkagi suured linnad. Käibemaks ja muud hüved maale ei jõua. Nii et ma oleksin Eesti teemal üldistamises natukene ettevaatlik. Küsida tahan aga seda, millised on valitsuse tegevused ja meetmed, et ekspordi prognoos täituks.

16:45 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Teil on faktiliselt õigus, et kõige suurem hulk turiste külastab Tallinna ja Harjumaad. Aga vähetähtis ei ole see, et mujal Eestis on samuti päris mitu piirkonda, kus turistide arv on eelmise aastaga võrreldes kasvanud. Loomulikult on meie huvi, et ka näiteks järgmised infrastruktuuriprojektid aitaksid kaasa turistide arvu kasvule. Ma olen täiesti kindel, et kui Rail Baltic valmis saab, siis suureneb oluliselt Läti turistide arv Pärnus. See on igati loogikaga kooskõlas. Oleksin väga üllatunud, kui turistide arv seal märkimisväärselt ei kasvaks. Eks me peame selle nimel pingutama. Seetõttu on meie kõigi ühine huvi ka see, et alustanud lennufirmal läheks hästi. Sellest sõltub Eestit külastavate turistide arv päris tõsiselt.

Mida valitsus kavatseb teha? Valitsus on otsustanud langetada tööjõu maksukoormat. Valitsus on otsustanud mitmesuguste meetmetega parandada väiksema sissetulekuga inimeste toimetulekut, sh tõsta näiteks toimetuleku piirmäär peaaegu poolteisekordseks. See raha võimaldab inimestel soetada rohkem eluks vajalikke kaupu, mis omakorda elavdab jaekaubandust. See omakorda, vähemalt osa sellest, aitab ka teisi majandusharusid elavdada. Neid samme, mida loetleda, on päris mitu, aga kõige olulisem, mida valitsus saab teha selleks, et Eesti majandusel hästi läheks, on seotud sellega, et hoida ja arendada võimalikult soodsat majanduskeskkonda. Ma vaatan, et saali on tulnud riigihalduse minister. Ka sellel, kui Eesti omavalitsused pakuvad heal tasemel teenust, kui omavalitsus on näiteks hea partner ettevõtjatele, kui me viime lõpuks ometi ellu haldusreformi, on potentsiaalselt vägagi märkimisväärne mõju majanduskasvule. Nii et neid asju, mida me teeme, on päris mitu. Mul on plaanis asuda lähiajal Eesti parimate ekspertide abiga kaardistama, mida saaks veel teha, et majanduskasvule kaasa aidata. Ja selleks me soovime kaasata lisaks oma valitsuspartnerite tarkusele ka teadmisi väljastpoolt.

16:48 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

16:48 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Eesti Panga juurde moodustatud eelarvenõukogu on teinud ettepaneku eelarve nominaalselt tasakaalu viia. Nad on seda korduvalt rõhutanud ja ma arvan, et neil on selleks ka põhjus. Kui me vaatame ümbritsevat majanduskeskkonda ja järgmise aasta riigieelarvet, siis see –26 miljonit eurot, mis on eelarvesse sisse kirjutatud, ei ole ainuke miinus. Mina näiteks ei kujuta ette, et järgmisel aastal laekub diislikütuse aktsiisi 54 miljonit eurot rohkem. Ainuüksi võrdlus Lätiga näitab, et seal saab 1000 liitrit tankida 100 eurot odavamalt kui Eestis. Mille baasil on selline prognoos tehtud? See ei tundu kuidagi realistlik. Eurostati andmetel vähenes meie tööstustoodangu maht 5,9%, olles Euroopa Liidus selgelt languse poolel. Näiteks Leedus kasvas tööstustoodangu maht 5,9% ning Lätis koguni 8,3%. Millest tuleneb teie optimism?

16:50 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! See on muidugi huvitav seisukoht. Te soovitate nüüd võtta aluseks eelarvenõukogu lähtekoha, mis on pisut veel konservatiivsem kui valitsuse oma. Samas on Keskerakond senistes aruteludes võtnud pigem hoiaku, et Eesti peaks laenu võtma ja eelarve suuremasse defitsiiti viima. Siin on teatud vastuolu teie varasemate seisukohtadega. Mina nõustun pigem selle seisukohaga, et tuleb hoida konservatiivset joont. Iseasi, kas me peame seda euro täpsusega järgima või me mõistame, et struktuurselt on järgmise aasta eelarve ülejäägis. Kui me vaatame selle ja eelmise aasta näitajaid, siis lõppkokkuvõttes oli eelarve üle poole protsendiga ehk enam kui 100 miljoni euroga nominaalselt plussis. Ka seda tarkust võtame oma otsuste tegemisel arvesse.

Mis puudutab teie infot Lätis ja Eestis müüdava kütuse hinna vahe kohta, siis see ei vasta lihtsalt tõele. Te olete neid ebatäpseid arve varemgi kasutanud, aga tegelikult on hinnavahe sel aastal väga väike olnud. On ka selliseid näiteid, kus mõnes Eesti jaamas on kütuse hind olnud soodsam kui Lätis. Juhin tähelepanu, et ainuüksi Tallinnas on kütuse hind tanklates erinenud samal päeval 7–8 senti, mis on väga suur protsent lõpphinnast nüüd, kui kütuse hind on väga madalale langenud. Suvel te väitsite, et Läti kindlasti kütuseaktsiisi ei tõsta, aga praeguseks on teada Läti valitsuse poliitiline seisukoht, et nemad tõstavad samuti aktsiisi. Niisiis võib ka tulevikus kindel olla, et kütuse hinna vahe naabritega ei ole kuigi märkimisväärne.

16:52 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

16:52 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud peaminister! Minu küsimus puudutab eksporti. Seoses prognooside ja arvutustega, mis on ekspordi kohta tehtud, me rääkisime Venemaast, Soomest ja Rootsist. Ma küsin, millised on need uued turud, kuhu Eesti eksport võiks suunduda, kuhu võiks rohkem eksportida või kuhu on juba suundunud.

16:52 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga huvitav küsimus. Kindlasti on Eesti majanduse huvides, kui meil on turge rohkem kui vaid mõned. Siis me oleme ka vähem haavatavad mitmesuguste maailmamajanduse šokkide või konkreetsete regioonide šokkide suhtes. Praegu võib öelda, et väga suur osa, ma ütleksin isegi, et lõviosa meie ekspordist on suunatud Euroopa Liitu. Selles on oma loogika – meil on valdava osa Euroopa Liiduga ühine valuutaruum ja, mis veelgi olulisem, meil on ühine majandusruum. Nii et on igati loogiline, et suur osa meie majandusest on just Euroopa Liiduga seotud. Kui peaks realiseeruma vabakaubanduslepe Ameerika Ühendriikide ja Euroopa Liidu vahel, siis on Eesti ettevõtjatel võimalus ka Ameerikasse märksa lihtsamini kaupa müüa. Aasia riikidega sõlmitakse samuti vabakaubandusleppeid ja ma näen, et Eesti ettevõtjatel on tegelikult huvi päris kaugete regioonide vastu.

Kindlasti ei saa mina peaministrina aga öelda, et Eesti ettevõtjad, te peate minema ühte või teise regiooni oma kaupu müüma. See on ettevõtte otsus. Mina saan teatud ulatuses kaasa aidata ja olen seda ka päris palju teinud. Umbes kuu aega tagasi aitasin Dubais ja Omaanis kaasa sellele, et Eesti IT-ettevõtetel sealsetel turgudel hästi läheks. Nende vastu on seal väga-väga tõsine huvi ja neil on juba päris korralikud käibed. Ühel konkreetisel ettevõttel on Omaanis näiteks lausa 10 miljonini ulatuv käive, mis teenuse käibena on väga suur summa. Ma arvan, et iga valitsusliikme ülesanne on käia võimaluse korral koos äridelegatsioonidega visiitidel ja aidata uksi avada. On mõned riigid, kus selline poliitiline ukseavamine kõige paremas mõttes on väga vajalik, ja siis on meie asi sellele kaasa aidata.

16:54 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Avan läbirääkimised. Andres Herkel, palun!

16:55 Andres Herkel

Härra esimees! Härra peaminister! Mõned märkused. Kõigepealt see, mis ei käi tingimata mitte tänaste vastuste, vaid mõnede koalitsiooni esindajate kommentaaride kohta, kui Vabaerakond neid küsimusi tõstatama hakkas. Nimelt kritiseeriti meid selle eest umbes niiviisi, et eksperdiarvamusi ei tohi poliitikutel iialgi vaidlustada ja nende optimismi kahtluse alla panemine on üldse justkui kohatu. Ma arvan, et poliitikute asi, sh Riigikogu liikmete asi on eeskätt eelarvest aru saada ja saada aru ka eelarve tulude

poolest. Juhin tähelepanu, et eelmainitud eelarvenõukogu on väljendanud õrna kahtlust tulude poole kokkusaamises, eeskätt selles osas, mis puudutab käibemaksu ja ettevõtte tulumaksu laekumist eelmisel aastal. Üleüldse ei ole meie lähtekoht mitte üleskutse rohkem kulutada, ehkki võimalusi ja ka vajadusi selleks on kindlasti palju, vaid pigem ikkagi mure selle pärast, kuidas otsad omavahel kokku tulevad, nii et meie riigieelarve ikka jätkusuutlik oleks.

Nüüd kõigist küsimustest eraldi. Kõigepealt ekspordiküsimus. Peaminister möönis ka tõesti, et see on murekoht, eriti tööstustoodangu kasvuga või õieti kasvu puudumisega seotud probleemid.

Kõrvalmärkusena ütlen, et see mitmekordne osutus Venemaale ei olnud mitte meie väljamõeldis, vaid Venemaale osutati mitmes kohas riigieelarve seletuskirjas, kuigi ausalt öelda oluksid osutused Saksamaale või Euroopa Liidule ilmselt asjakohasemad, kui teema niisugusesse positiivse prognoosi konteksti asetada. Me oleme aga endiselt murelikud selles osas, kuidas see kasv teoks saab.

Teine küsimus puudutas inflatsiooni. Te ütlesite, et see võiks tuleva aasta teisel poolaastal kerkida pisut kõrgemale 2%-st. On tõepoolest hea, et te ei öelnud, et see kerkib 4% ligi – selles me oleksime sügavalt kahelnud. Kuid meie jaoks jääb üles küsimus, kuidas see keskmiselt 2% kokku tuleb, sest tuleva aasta alguses me niisugust erilist tõuget siin ei näe. Mis puudutab kolmandat küsimust, sotsiaalmaksu laekumist, siis jääb üle loota, et teil on õigus. Aga need arvud, mis meie käsutuses on, jällegi selliseks optimismiks põhjust ei anna.

Meie viimane küsimus puudutas erinevaid arvandmeid riigieelarve seletuskirjas ja mitmesugustes taustmaterjalides ning küllap me umbes niisugust vastust ka eeldasime. Siin on kõrvutatud natuke kõrvutatamatuid andmeid – esiteks, käesoleva aasta eelarve seadust, ja teiseks seda, mis tegelikult kokku on tulnud. Ilmselt on aga meil põhjust siin täpsemalt üle arvutada, sellepärast et vahe 2,62%, kui me räägime maksulaekumistest, mis riigieelarve mõistes ulatuvad miljarditesse, on ikka üpris suur. Kas need otsad kokku tulevad, ei oska ma praegu öelda.

Siin on aga peidus veel üks suur üldine küsimus, millega on võib-olla õige lõpetada. See on nimelt riigieelarve loetavuse, riigieelarve arusaadavuse küsimus. Me pörkusime sellega ausalt öelda ka eelarve eelnõu kohta muudatusettepanekuid tehes. Lõpuks leidsime õiged kohad siiski üles. Mul on aga tõesti peaministrile selline osutus, et meie arvates on Eesti Vabariigi kodanikel õigus saada aru niisugusest dokumendist nagu riigieelarve. Nii nagu see praegu on esitatud ja nagu paistab olevat ka edasine tendents, mida me näeme eriti haridusministeeriumi eelarve puhul, ei ole see kindlasti inimestele arusaadav. See vähendab poliitika arusaadavust ja usaldusvärsust. Aitäh!

17:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Kas peaminister soovib sõna võtta? Ei soovi. Me oleme teise päevakorrapunkti läbinud.

3. 17:00 Arupärimine Ida-Virumaa olukorra ja arengu kohta (nr 76)

17:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde: Riigikogu liikmete Dmitri Dmitrijevi, Erki Savisaare, Tarmo Tamme, Andrei Novikovi, Kersti Sarapuu, Valeri Korbi, Viktor Vassiljevi, Lauri Laasi, Mihhail Stalnuhhini, Enn Eesmaa, Aadu Musta ja Rein Ratase esitatud arupärimine Ida-Virumaa olukorra ja arengu kohta. Arupärimisele vastab riigihalduse minister Arto Aas. Arupärijate nimel palun kõnepulti Mihhail Stalnuhhini!

17:00 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Liiga igav oleks ette lugeda seda teksti, mis siin lehel on, ma räägin parem oma sõnadega. 1998. aastal olin Sillamäe linnas kohtumisel valijatega. Kõik jutud said räägitud, kohtumine lõppes. Siis tuli mu juurde üks mees, võttis nõobist kinni ja esitas väga siiralt palve, et kas ei saaks Sillamäele neutronpommi visata ja lõpetada see õudus, mis on linnas kestnud juba seitse-kaheksa aastat. Tolleks ajaks oli Sillamäel tõesti täiesti jube olukord. Nõukogudeaegsed metallikombinaadid ei töötanud, sadamat ei olnud, linnas lihtsalt ei olnud tööd, oli kuritegevus, salakaubandus, HIV, aids. Kohalikul omavalitsusel olid tohutud probleemid. Ja siis tuli üks mees ja hakkas üles ehitama ettevõtlust, hakkas looma töökohti. Te kõik teate selle mehe nime – Tiit Vähi. Linn

muutus vähehaaval, kahe-kolme aastaga kardinaalselt. See, mida ta praegu endast kujutab, on hea meeskonna pikkade aastate töö tulemus. See tähendab, et kui keegi võtab eesmärgiks inimeste elu parandada, anda neile tööd, võimalust teenida, võimalust ohutult elada, siis see toimib, kui on piisavalt talenti, kui on piisavalt energiat ja soovi kõike seda teha. Nii tekibki Ida-Virumaal küsimus, kuidas sellised mehed nagu Tiit Vähi – ma võiksin veel mõne inimese nimetada, aga need on kõik narvakad ja sellest võidakse valesti aru saada – on selleks suutelised.

Miks ei toimi need riiklikud programmid, mille kohta on minu mälu järgi sealsetelt omavalitsustelt küsitud oma neli-viis korda, et millised oleksid nende ettepanekud, arenguprogramm, kõik need tegevuskavad viieks aastaks jne? Kui siis järgmised viis aastat on möödas ja me vaatame, mis sellest tegevuskavast on tehtud ja mis ei ole, siis tehtud on tegelikult väga vähe. Tegelikult on need protsessid, millel 1990-ndate alguses oli tohutu mõju kogu regioonile, ikka veel nagu elus. Kui sa elad piiril, kui ei ole seadusi, kui ei ole piirivalvet – kuhu jäävad siis salakaubandus, kuritegevus, kõik need haigused, narkots? Kuhu kõik see jääb? Kas te mäletate, milline riik eksportis 1990-ndatel mitu aastat järjest kõige rohkem värvilisi metalle? See oli Eesti. Tohutu salakaubandus. See ei saanud mitte mõju avaldada. Tagajärjeks olid ikka tööpuudus, mis mõnel aastal ületas tookord Narvas 20%, oli isegi 23%, kuritegevus jne. Jah, me oleme sellest üle saanud. Ma jälgin küll konkreetselt oma linna, aga ka Ida-Virumaa tervikuna on kindlalt nii keskmise palga kui ka tööpuuduse poolest 15 maakonna hulgas kuskil keskel. Aga olukord võiks olla palju parem, kui ka riik oleks efektiivseid meetmeid võtnud. Ministrid tulevad ja lähevad, nende ministeeriumidel on kord üks, kord teine nimetus. Me oleme juba segaduses. Kogu aeg kirjutatakse uusi ja uusi tegevuskavasid. Tegelikult muutub koostöös riigiga üsna vähe, kui juttu on planeeritud tegevusest. Sellel teemal on meil härra ministrile kolm küsimust.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun, riigihalduse minister Arto Aas!

17:06 Riigihalduse minister Arto Aas

Austatud Riigikogu! Head küsijad! Loen siis kõigepealt küsimuse ette ja seejärel vastan.

Esimene küsimus: "Kas leiate, et eelmine tegevuskava 2010–2014 parandas piisavalt Ida-Virumaa olukorda? Kas areng oli planeeritule vastav?" Leiame, et eelmine Ida-Virumaa tegevuskava on maakonna majanduslikku ja sotsiaalset arengut mitmeti toetanud. Esimese Ida-Virumaa tegevuskava koostamine oli valitsuse poolt tähtis samm, mis andis tervikvaate sellest, mida riik eri valdkondades Ida-Virumaal kavandab, ning aitas sellega tõsta Ida-Virumaa tähelepanu keskmesse. Kokkuvõttes näitas selle tegevuskava elluviimise seire, et valitsus on astunud Ida-Virumaa arengu spetsiifilistele väljakutsetele vastamiseks eri valdkondades mitmeid olulisi samme.

Siseministeeriumi regionaalarengu valdkonnas on ellu viidud Euroopa Liidu struktuurivahenditest ja riigieelarvest rahastatud regionaalarengu programme ja meetmeid, mille raames on toetatud Ida-Virumaa piirkonna ettevõtluse ja elukeskkonna arengu projekte. Näiteks piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme raames on perioodil 2007–2013 toetust saanud kaheksa tööstusalade infrastruktuuri projekti (toetus kokku 9,7 miljonit eurot), mille tulemusena oli 2014. aasta oktoobri lõpuks Ida-Virumaal loodud ligi 400 uut töökohta. Toetatud on piirkonna külastusobjektide arendamist, näiteks Kiviõli seiklusturismikeskust, Kohtla kaevandusparki, põlevkivi kompetentsikeskust Kohtla-Järvel, samuti Narva, Narva-Jõesuu, Jõhvi ja Kohtla-Järve avaliku linnaruumi arendamist. Nii Ida-Virumaa kohalike avalike teenuste taristu kui ka maakonna linnapiirkondade avaliku ruumi ja elukeskkonna arendamise investeeringuid on eelmise aasta seisuga toetatud enam kui 15 miljoni euro ulatuses. Eesti-Läti-Vene piiriülese koostöö programmi kaudu panustati Ida-Virumaa tegevuskavasse perioodil 2010–2014 kokku 11 miljonit eurot. Kohaliku omaalgatuse projekte on toetatud ligikaudu 100 000 euroga aastas.

Olulise panuse tegevuskava elluviimisse on lisaks regionaalarengu eest vastutava ministri haldusalale andnud ka muud ministeeriumid. Näiteks Haridus- ja Teadusministeerium on panustanud mitmesugustesse hariduse, keeleõppe ning kodanikuhariduse valdkonna tegevustesse Ida-Virumaal. Aastatel 2012–2013 oli nende tegevuste rahaline maht 18,5 miljonit eurot. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on suunanud Ida-Virumaale ettevõtliku kooli programmi ning toetanud piirkonna tööstusalade energeetika- ja transporditaristu arendamist. Näiteks SA Ida-Virumaa Tööstusalade Arendus tegevuse kaudu oli 2015. aasta alguseks loodud 206 uut töökohta. Maaeluministeerium on toetanud Ida-Virumaa maaelu ja ettevõtluse arengut perioodil 2008–2014 ligi

30 miljoni euroga. Kalandusfondi vahenditest on suunatud Ida-Virumaale ligi 5,5 miljonit eurot. Siseministeeriumi sisejulgeoleku valdkonnas on eraldatud idapiiril töötavatele politseinikele täiendav regioonitasu, seatud sisse stipendiumid ja riigieelarvelised kohad Sisekaitseakadeemias Ida-Virumaalt pärit õppuritele ja politseiametnikele, toetatud piirkonna vabatahtlikke päästekomandosid, rajatud uued politsei ja päästeala ühishooned maakonnakeskustes ning lihtsustatud Narvas piiriületust piiripunkti ja jalakäijate silla rekonstrueerimisega. 2014. aastal kinnitati ka Sillamäe ja Kiviõli siseturvalisushoonete detailplaneeringud ning edendatud on piirkonna vabatahtlike päästekomandode ja abipolitseinike tegevust.

Sotsiaalministeerium on osutanud sõltuvushäiretega inimestele ravi- ja rehabilitatsiooniteenust, arendanud tervishoiutaristut ja rakendanud aktiivseid tööturumeetmeid. Justiitsministeerium viis 2013. aastal Jõhvi kogu vanglate osakonna, makstes töötasustamisel 35%-list lisakoefitsienti, ning rajatud on Viru vangla. Keskkonnaministeerium on toetanud maakonnas keskkonna- ja veemajandustaristut ning jääkreostuse likvideerimist. Kultuuriministeerium on toetanud kultuuri ja spordi infrastruktuuri ning lõimumisalaseid tegevusi. Ida-Virumaal toimunud kultuuri- ja spordisündmustest oli liikumisaasta kalendris ligi 300 üritust, neist suurim Narva energiajooks.

Põhjalikuma ülevaate eelmisest Ida-Virumaa tegevuskavast annab koondaruanne, mille siseminister esitas käesoleva aasta veebruaris valitsuskabineti nõupidamisel ja mis on kindlasti leitav. Näeme, et eelmise riikliku tegevuskava toel on Ida-Virumaa majanduse arengus viimastel aastatel toimunud mitmeid positiivseid nihkeid. Aastatel 2010–2014 on näiteks palgatööga teenitud sissetulekute kasv olnud Ida-Virumaal maakondade seas üks kiiremaid – see kasv oli 11% –, ettevõtete tööviljakuse kasv riigi keskmisest kõrgem ja eksportivate ettevõtete arvu kasv riigi keskmise lähedal. Samuti on suurenenud maakonna sisemajanduse kogutoodang, kuigi peab märkima, et aastani 2013 suurenes see riigi keskmisest aeglasemalt. Uusi investeeringuid on tehtud mitmes tööstusharus ja jaekaubanduses, kiirenenud on turismi ja teeninduse areng. Sillamäe Sadama ja logistikaparkide arendamine on oluliselt suurendanud transiidi- ja logistikasektori käivet. Tänu mitme kultuuri- ja haridusasutuse tegevusele ning uute ajakohaste hoonete rajamisele on paranenud Ida-Virumaa tuntus kultuuri- ja hariduskeskkonnana.

Samas tuleb tunnistada, et majandusliku poole edusammudest hoolimata ei ole maakonna sotsiaalne keskkond ja atraktiivsus seni paranenud nii palju, kui võib-olla tahaks. Ida-Virumaa on kahe viimase rahvaloenduse vahelisel perioodil kaotanud 17% elanikkonnast ning eriti kiire on see kahanemine olnud linnades. Statistikaameti prognoosi järgi kahaneb maakonna rahvaarv aastaks 2040 kiiremini kui riigis tervikuna, prognoosi kohaselt lausa 27%. Alla 14-aastaste laste ja noorte osatähtsus rahvastikus väheneb 10%-ni. Seetõttu on seal ka töösurve indeks ebasoodsaim Eestis, mis tähendab, et lähima kümne aasta jooksul lahkub tööturult vanuse tõttu rohkem inimesi, kui sinna siseneb. Üldisest majandussituatsioonist tulenevalt on aastate 2010–2014 jooksul küll selgelt paranenud Ida-Virumaa tööhõive olukord, ja seda jõudsamalt kui Eestis tervikuna. Samas tuleb möönda, et tööhõive määr 62% on endiselt üks madalamaid ja töötuse määr 14% maakondade seas üks kõrgemaid. Nii et areng on olnud kiire, õiges suunas, aga kindlasti ootaks enam.

Teine küsimus: "Milliste meetmetega püütakse selle perioodi tegevuskavas (2015–2020) Ida-Virumaa olukorda mõjutada? Kas meetmed ühtivad eelmise tegevuskava omadega?" Vastus kõlab, et uus tegevuskava püüab mõjutada Ida-Virumaa arengut mitmes valdkonnas. Nendest kõige olulisem on vahest majanduskasvu ja tööturu potentsiaali parem ärakasutamine, et aidata luua ajakohast elu- ja ärikeskkonda, mis meelitaks piirkonda rohkem elanikke, turiste ja investeeringuid. Näiteks toetatakse noorte ettevõtlikkusele suunatud programme ning jätkatakse maakonna vajadusi arvestava kutseõppe, täiendus- ja ümberõppe süsteemi arendamist. Tartu Ülikooli Narva Kolledž kavatseb pakkuda uudseid lahendusi, sh käivitatakse Euroopa Liidu ja Venemaa piirialase koostöö kompetentsikeskus ja sotsiaalse ettevõtluse inkubatsioonilabor. Jätkatakse investeeringuid tööstus- ja logistikaparkidesse ja äriinkubaatoritesse, mille kaudu on juba praeguseks loodud hulgaliselt töökohti. Toetatakse turismi- ja külastusobjektide arendamist. Soodustatakse piirkonna energiaressursside kasutuselevõttu ettevõtluses. Jätkatakse regioonitasu maksmist sisejulgeolekuasutuste töötajatele Ida-Virumaal ja otsitakse lisavõimalusi piirkonnale oluliste riigiasutuste, ametite ja üksuste üleviimiseks Ida-Virumaale. Teine oluline töösuund on edendada mitmekülgset ja aktiivset elustiili võimaldavat elukeskkonda, arendades vabaajateenuseid, et Ida-Virumaa oleks atraktiivne paik nii elamiseks ja töötamiseks kui ka turistidele. Nähakse ette eraldi toetusmeede Euroopa Liidu struktuurifondidest Ida-Virumaa suuremate linnapiirkondade alakasutatud alade sotsiaalseks, majanduslikuks ja füüsiliseks taaselavdamiseks ning

transpordi- ja liikumisvõimaluste arendamiseks. Selleks tegevuseks eraldatakse 29 miljonit eurot. Nähakse ette ka muude avalikku ruumi ja elukeskkonda parandavate üksikprojektide toetamist maakonnas. Avatakse IT-õppeharu Tartu Ülikooli Narva Kolledži juures. Eraldatakse toetused maakonna kultuuri- ja vabaajataristu arendamiseks. Kohalike teenuskeskuste arendamise programmi, mis seni on olnud kasutusel ainult Kagu-Eestis, laiendatakse ka Ida-Virumaale. Valmistatakse ette tegevused põhjavee seisundi parandamiseks ja põlevkivisektori välismõjude vähendamiseks.

Kolmas tegevusvaldkond on tugevdada kodanikuühiskonda ja muuta sotsiaalne keskkond turvalisemaks. Nimetan konkreetseid tegevusi. Luuakse Ida Prefektuuri piirivalve eriüksus ning tavakoolide õpilastele korraldatakse Sisekaitseakadeemia erialadel koolitusi. Nähakse ette tervishoiu infrastruktuuri moderniseerimine, mis puudutab nii keskhaiglat kui ka perearstikeskusi. Maakonnas viiakse läbi pereturvalisusele suunatud vanemlusprogrammi pilootprojekt, luuakse regionaalne lastekaitseüksus ja rajatakse Narva asenduskodu peremajad. Toetatakse kodanikuühiskonna foorumite ja muude ürituste ning eestikeelse haridusega seotud seminaride ja koolituste korraldamist.

Neljas valdkond on ühendusvõimalused ja sidusus Eestiga. Toetatakse Narva Eesti Maja tegevust lõimumise ja kultuurilise mitmekesisuse valdkonnas, edendatakse kohalikku pärimuskultuuri ning arendatakse aktiivsemalt venekeelse elanikkonna kontakte teiste Eesti piirkondadega. Toetatakse eesti keele õpet piirkonna haridusasutustes ja kohalikes omavalitsustes ning Ida-Viru koolide õpilasvahetust Eesti teiste piirkondade koolidega. Nähakse ette lisatasu Narva Eesti Gümnaasiumi ja Sillamäe põhikooli õpetajatele. Narva kolledžis tegeldakse vene koolide õpetajate metoodikakeskuse arendamisega. Lisaks toetatakse piirkonna veeliikluse ja väikesadamate arendamist.

Eeltoodu oli selline kitsam valik kogu rakendusplaani tegevuste kompleksist Ida-Virumaa arendamisel. Uue tegevuskava täitmise tegelikku tulemuslikkust näitab selgemalt juba edasine seire, millesse on plaanis aktiivselt kaasata kõik tegevuskava elluviimises osalevad pooled. Esimene ülevaade selle tegevuskava täitmisest esitatakse valitsusele järgmise aasta alguses.

Kolmas küsimus: "Mida tehakse selle perioodi tegevuskavas teisiti, et Ida-Virumaa probleeme tõhusamalt leevendada kui eelmisel perioodil?" Uues tegevuskavas nähakse ette üksjagu uusi tegevusi, kuid samal ajal soovitakse jätkata neid tegevusi, mida on peetud positiivseks. Suuremat tähelepanu pööratakse varasemaga võrreldes piirkonna tööhõive ja majanduse arengu hoogustamisele. Ainuüksi regionaalarengu eest vastutava ministriumi, st Rahandusministriumi koordineeritavatest Euroopa Liidu struktuurivahenditest suunatakse sel perioodil Ida-Virumaale 53 miljonit eurot. Sealhulgas on ettevõtlike ja tööstuslike infrastruktuuri ja külastuskeskkonna arendamiseks ning maakonnasiseste liikumisvõimaluste parandamiseks ette nähtud 23 miljonit eurot, mille sees on 8 miljonit eurot n-ö boonus- või preemiaraha, võrreldes teiste maakondadega. See on ette nähtud puhtalt Ida-Virumaale. Nii et Ida-Virumaal on Euroopa Liidu struktuurivahendite puhul sellel eelarveperioodil selge prioriteet. Uues tegevuskavas on suuremat tähelepanu pööratud ka Ida-Virumaa elukeskkonna ja maine parandamise tegevustele. Muu hulgas suunatakse Ida-Virumaa suuremate linnapiirkondade alakasutatud alade ning säästlike transpordi- ja liikumisvõimaluste arendamiseks eraldi 29 miljonit eurot. Need on päris suured summad. Erinevalt varasemast kavast on uue tegevuskava eesmärkidele lisatud mõõdetavad seirenäitajad koos sihttasemega, mille abil saab paremini hinnata tegevuskava elluviimise mõju ja tulemuslikkust. Võib ka öelda, et riigi keskvalitsuse tasandi kõrval on Ida-Virumaa uue tegevuskava taga ka laiapõhjaline konsensus piirkonna institutsioonide ja sidusgruppide näol. Tegevuskava ette valmistanud ametnikud ja konsultandid kaasasid lisaks ministriumide ja riigi teiste ametkondade esindajatele sellesse protsessi rohkesti ka Ida-Virumaa omavalitsuste ja ettevõtete juhte ning vabakonna aktiviste, saades neilt väärt tagasisidet ja sisendit tegevuskavasse.

Lõpetuseks võib öelda, et loomulikult sõltub edukus sellest, kuidas kõik osapooled panustavad ja teevad koostööd. Siin tuleb vaadata komplekselt neid võimalusi, mis on riigil ja kohalikel omavalitsustel. Aitäh!

17:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Valeri Korb, palun!

17:21 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te pole esimene minister, kes räägib, kui palju on Ida-Virumaale raha suunatud. On küll tõsiseltvõetavad arvud. Aga te ise ütlesite, et prognoosi järgi läheb 2040. aastaks 27%, peaaegu üks kolmandik elanikke Ida-Virumaalt ära ja rahvaarv väheneb. Seoses sellega ma tahangi teilt küsida, kuidas te kommenteerite, miks nii läheb. Kas me oleme sellest huvitatud, et inimesed sealt ära

sõidavad? Võib-olla vaataksime seda probleemi kuidagi teistmoodi, mitte ei seoks seda pagulaste sissetulekuga Ida-Virumaale.

17:22 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Ilmselt on põhjuseid mitu. Üks suuremaid on tõenäoliselt ikkagi selle piirkonna ajalugu ja majanduslik struktuur. Kui suured tööstusettevõtted on kadunud või oluliselt oma töötajate arvu vähendanud, siis pole paljudel inimestel ilmselt olnud piisavalt rakendust ja on liigutud mujale. Nii et see on põhiline põhjus. Ma ise küll arvan, et Statistikaameti prognoos on liialt pessimistlik. Tahaks loota, et sellised suuremad kukkumised ja liikumised on juba ära olnud. Ja kui vaadata viimaste aastate arengut Ida-Virumaal, siis see on olnud silmaga nähtavalt positiivne. Minu hinnangul on muidugi ikka töö ja ettevõtlus see, mis inimesi kohapeal hoiab. On ju väga palju häid näiteid. Neid on logistika valdkonnas ja maavarade kasutamise valdkonnas. Või võtame kas või Narva tööstuspargi, mida ma ise hiljuti külastasin. Seal on muljet avaldavaid ettevõtteid, aga ruumi on veel palju enamaks. Selles mõttes ma arvan, et tõdemus, mille järgi parim sotsiaalpoliitika on toimiv majandus, vastab tõeale ka Ida-Virumaa puhul.

17:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

17:23 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ida-Viru suurim tööandja on Eesti Energia, samuti on ta ilmselt ülivõimas sealse keskkonna mõjutaja. Kui aga vaadata riigi poliitikat tervikuna, siis on pigem nii, et Eesti Energia on kujunenud dividendide kaudu riigieelarve täitjaks. Mis aga kannatab, on regionaalpoliitiline aspekt. Siit tulenevalt ma küsin, kuidas te näete sealset tulevikku. Kas kaevurite töökohad säilivad? Kas on kavas midagi ette võtta elektrijaamade jääksoojusega, et see ei reostaks veekogusid, vaid oleks kuidagi mõistlikul moel ära kasutatud? Kas selle kasutamine kalakasvatuses või mingil muul moel on päevakorral?

17:24 Riigihalduse minister Arto Aas

Mis puudutab jääksoojust, siis ettevalmistatud taustmaterjalides oli kirjas, et seda tuleks kasutada. Tõenäoliselt sellega ka tegeldakse, aga midagi täpsemat ma vesiviljeluse kohta öelda ei oska. Eesti Energiat puudutavad küsimused oleks tõenäoliselt õigem esitada majandusministrile. Väga palju mõjutab tema tulevikku ka see, mis keskkonnavaldkonnas toimub, samuti kokkulepped, mis sõlmitakse Euroopa tasandil, kui mitte isegi globaalsel tasandil. Praegu on Eesti Energia lihtsalt üks väga oluline, aga vabal turul tegutsev ettevõtte. Nii et riigi sekkumise võimalused on siin mõnevõrra piiratud, nagu me näeme ka teiste kaasuste puhul. Mina usun, et Eesti Energia tulevik on siiski positiivne, see on väga võimekas ettevõtte. Võib-olla kasutatakse tulevikus põlevkivi vähem elektri tootmiseks ning rohkem õlide ja muude toodete valmistamiseks, mille lisandväärtus on kõrgem. Aga siin sõltub väga palju jälle maailmaturuhindadest. See on valdkond, mida me Eestis ei suuda mitte kuidagi mõjutada. Kui hind oleks kõrgem, siis tarbijatele meeldiks see teatavasti vähem ja Eesti Energiale meeldiks see rohkem. Selles mõttes on maailm keeruline. Mina usun, et Eesti Energia keerulisemad ajad on siiski möödas, turu avamine on üle elatud, investeeringuid tehakse ja küllap saadakse õlitehased tööle nii nagu peab. Kui kütusehinnad maailmaturul ühel hetkel jälle tõusma hakkavad – kas nad hakkavad, ei tea, aga kui hakkavad –, siis on Eesti Energia tulevik seda helgem. Aga konkreetsed küsimused Eesti Energia kohta oleks tõenäoliselt õigem esitada majandusministrile.

17:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

17:26 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Te rääkisite, et plaanis on olulisi riigiasutusi Ida-Virumaale tuua, ja samas mõõnsite, et elanikkond väheneb kiiresti. Kas on mõeldud, et sinna võiks ka pagulasi tuua? Noored ja hakkajad mehed, nendest võiks ju nagu abi olla.

17:26 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Pagulaste vastuvõtmine ja paigutamine Eestisse ei ole minu haldusala. Ma ei tahaks hakata siin teiste ministeeriumide ettevalmistust ja tööd kommenteerima, küllap nad oskavad ise paremaid vastuseid anda. Aga miks ka mitte? Ma ise arvan, et pigem on pagulaste puhul, jättes humaansed aspektid kõrvale, väga oluline teadmiste ja majanduslik potentsiaal. Ida-Virumaa võiks ju ka siin oma niši leida.

17:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

17:27 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Üsna palju saab täheldada seda, et ressursi ja eelkõige tähelepanu suunatakse Ida-Virumaa põhjapoolsele osale. Aga lõunapoolne osa, maapiirkond? Millised on valitsuse konkreetsed meetmed ja tegevused, et seda piirkonda hoida, et sealsetel inimestel oleks optimismi ja tulevikulootust?

17:28 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Meil on väga palju regionaalseid programme. Kindlasti jagub seal projekte ka Ida-Virumaa lõunapoolsetele osadele. Nagu ma juba rääkisin, ilmekas näide on Euroopa Liidu selle perioodi struktuurifondide raha. Praegu on ettevalmistusetapp ning järgmisel aastal saab võib-olla juba esimeste tegevuste ja väljamaksetega pihta hakata. Siin on kümned miljonid. PKT tegevuskavas, piirkondade konkurentsivõime tugevdamise kavas on 135 miljonit eurot. Peale selle on veel teised programmid. Need on kavad, mida maakonnad ise kokku panevad. Omavalitsused ja ettevõtjad esitavad projekte, maavalitsus koordineerib seda tööd ja saadab siis projektid Rahandusministeeriumisse ja EAS-i. Esitatud on väga erinevaid projekte, mille rahastamise otsused tulevad järgmise aasta alguses. Tegelikult seavad kohapealsed inimesed ise prioriteedid, mida tehakse suuremates linnades, mida maapiirkondades. Neid investeringuid on päris palju, nii et jagub igale poole. Muu hulgas jätkame ka sadamate väljaehitamist Peipsi ääres jne. Praegu on üleminekuetapp, kus vana perioodi rahad lõpevad ja tehakse ettevalmistusi uueks perioodiks. Kolm maakonda on juba oma piirkonna konkurentsivõime kavad esitanud, Ida-Virumaa nende hulgas. See oli ka majandusministri palve, et me saaksime Ida-Virumaa programmiga nii kiiresti kui võimalik edasi minna, et investeringud avaneksid ja me saaks raha näiteks tööstusparkide või muude selliste projektide jaoks, kus töökohad on ootel.

17:30 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Martin Repinski, palun!

17:30 Martin Repinski

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Vastates Valeri Korbi küsimusele ütlesite, et töö ja ettevõtlus on see, mis teie arust inimesi kohapeal hoiab. Ma olen selles küsimuses teiega nõus. Ma tahan küsida, mis on valitsuse plaanid selles piirkonnas peale tööstuspargi ja äriinkubaatorite toetamise. Kas on arutatud mingeid, ütleme, radikaalseid meetmeid, näiteks maksuerisusi või midagi muud sellist?

17:30 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Valitsus eelistab maksusoodustustele kindlalt otseinvesteeringuid ning panustamist taristusse ja keskkonna loomisse, mitte maksusoodustesse. Nii väikses riigis kui Eesti, kus on väga suur maksupettuste risk, ei ole selliste soodustustega antav abi tihtipeale sihtotstarbeline. See valik on kindlalt paigas. Kui teid huvitab, siis võin nimetada mõningaid sellest piirkonnast esitatud projekte, mille puhul valitsus saab kaaluda, kas Euroopa Liidu vahendid sobivad nende investeeringute jaoks: Aidu veespordi- ja vabaajakeskus, Kreenholmi piirkonna arendused, Narva jõe kanjoni maastikukaitseala korrastamine, Kohtla-Järve tööstuspargi taristu, Narva linnuse arendused, Jõhvi kesklinna promenaad ja kergliiklusteed, Kohtla-Järve linnaosa alakasutatud ala taaselavdamine, Narva jalgrattateede võrgustik, Narva raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine. Kui me vaatame, et kokku läheb sellesse piirkonda üle 50 miljoni, siis saavad sealne keskkond ja taristud väga olulise panuse.

Minu arust on aga Ida-Virumaal üks struktuurne probleem. Ma ei teagi täpselt, kuid võib aimata, et selle põhjused on jällegi ajaloolised. Nimelt on ettevõtlusaktiivsus väga madal. See on selline suhtumise ja võib-olla eeskujude probleem. Teiste Eesti piirkondadega võrreldes on seal ettevõtlikkust puudu. Ma arvan, et see on midagi, mida ei saa riiklike regulatsioonide või maksusoodustustega üleöö muuta, see on pigem mõtteviisi küsimus. Aga potentsiaal on meeletu. See piirkond on ju fantastilise potentsiaaliga nii oma geograafiliselt asukohalt, oma looduse ja maavarade poolest kui ka nende inimeste poolest, kes seal elavad. Seal on väga tugev reaalteaduste kompetents jne. Ida-Virumaa on kindlasti väga kõrge potentsiaaliga piirkond.

17:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

17:33 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma olen teiega väga nõus, et Ida-Virumaa on fantastilise potentsiaaliga piirkond ja et seal on ka tõesti suurepärased inimesed. Kas meie valitsusel on praegu lisaks sellele üldisele tegevuskavale ka mingid konkreetsed plaanid, kuidas riik saaks iseenda nähtavust ja kohalolu seal Ida-Virumaal kasvatada? Kas on teada, et näiteks mõned asutused või mingid ametikohad plaanitakse sinna üle viia? Ma küsin just selle kohta, kuidas riik konkreetset end kohalolekut Ida-Virumaal näitab.

17:34 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Me teeme riigivalitsemise auditi järgmise aasta maikuuks. Üks osa sellest on ka valdkondade ettepanekud selle kohta, kas on võimalik mingeid asutusi, funktsioone või töötajaid Tallinnast mujale viia. Mõnes kohas on seda juba tehtud, näiteks Justiitsministeeriumi valdkonnas. Rahandusministeeriumis, minu enda valdkonnas viime töökohti Tartusse ja Viljandisse. Nii et midagi tehakse, aga konkreetsemad vastused siis järgmise aasta kevadel.

17:34 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ain Lutsepp, palun!

17:34 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mul on küsimus Ida-Virumaa lõunaosa kohta, kus on mõningal määral majandust pärssivaid Natura alasid, looduskaitsealasid ja keskkonnakaitsealasid. Kas uues arengukavas on ette nähtud ka sellised asjad läbi vaadata? Kuidas seda teemat uues arengukavas käsitletakse või kas seda on seal üldse puudutatud?

17:35 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Sellise vaatenurga alt ei ole. Neid küsimusi tuleks arutada koos keskkonnaministriga.

17:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Läheme läbirääkimiste juurde. Kolleeg Mihhail Stalnuhhin, palun!

17:35 Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Ma tahaksin täpsustada mõnda fakti, mis ministri kõnes kõlasid. Seal oli kõik plussideks tehtud, kokku pandud selline kuhi, kuhu pärast torgatakse lipp sisse ja öeldakse, et vaadake, millised saavutused. Kuidas on asi tegelikult olnud? Jah, Narva lähistel ja veel neljas Ida-Viru omavalitsuses on tööstuspark, on Ida-Viru tööstusalad. Aga kuidas see algas? Nii umbes 2004. aastal avastasime äkki, et meil Narvas jääb puudu tööstusalasid, meil ei ole maad, kuhu investorid, kes tahavad linna tulla, saaksid rajada oma ettevõtted. Pöördusime majandusministeeriumi poole. See oli linnavalitsuse ettevalmistatud otsus, mille volikogu vastu võttis. Saime eitava vastuse. Küsimus oli tühermaas, mis jäi viadukti taha, kui Tallinna poole minna. Seda meile ei antud. Kahe aasta pärast oli olukord veel kurvem. Neid ettevõtjaid, kes oleksid tahtnud Narva tulla, oli veel rohkem, aga jällegi oli see maa, mida neile pakuti, liiga kallis ja odavat maad lihtsalt ei jätkunud. Tegime jälle pöördumise. Kohale

saadeti grupp poliitikuid, kes tulid ja uurisid asja, kas anda Narva linnale seda tööstusmaad või mitte anda. Uurisid inimese käest, kes oli selle tööstusala puhul otsene konkurent, sest tal endal on selline tööstuspargitaoline asi. See ütles kohe, et ei-ei, neile ei tohi mitte mingil juhul anda.

Peale seda saime teiste meetmetega jälle kaks aastat kuidagi hakkama ja siis läksime uuesti majandusministeeriumi. Kohtusime mitu korda kantsleriga, kes tollal seal töötas, ja selgitasime talle olukorda. Selleks, et riik ei kardaks, et me võtame selle maa, keerame kokku nagu vaiba ja viime kuskile teise kohta, pakkusime, et teeme viie kohaliku omavalitsuse ühisprojekti. Alles siis, pärast seitset aastat palumist saime hakata seda maad kasutama. Kusjuures me kirjutasime projekte ja nende asjade jaoks, mis seal tehtud on – teed, võrgud, valgustus –, kasutati linna ja Euroopa raha. Riigi raha seal eriti palju ei olnud. Nii et see ei olnud niiviisi, et keegi tuli, kinkis ja ütles, et arenege. Hammastega tõmbasime selle asja välja.

Nüüd sellest, mis puudutab veevärki. 2003. aastal sai valmis projekt, mille järgi olime valmis veepuhastusjaama ehitama. Ametnikud ja poliitikud siin Tallinnas olid nii vastu, et lihtsalt jube. Aitas Villu Reiljan. See mees on tõenäoliselt ainus Eesti valitsuste minister, kellele Narvas oleks võinud kullast mälestusmärgi panna. Ta lahendas veepuhastusjaama probleemi ja andis meile prügimajanduses kaks aastat ooteaega. Ta lihtsalt sai aru kohalike omavalitsuste vajadustest. Ta tuli kohale ja mitte ei lugenud paberilt mingit kõnet, vaid püüdis aru saada, milles tegelikult asi on. Võite rääkida, mida tahate, aga Villu Reiljan on minu jaoks kõigi aegade parim Eesti minister. Siis tuli selle projekti järgmine etapp ja siis veel järgmine. Ja ühel toredal hetkel, kui me koostasime europrojekti kõigi võrkude väljavahetamiseks, ütlesid KIK ja Keskkonnaministeerium meile: nii ei lähe, teil on liiga pehme graafik, teil on liiga madalad hinnad, tõstke oma graafikus hindu, siis saate selle toetuse. Me palkasime Glikmani büroo. Me võitlesime, ma ise käisin ...

Palun lisaaega!

17:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaaega.

17:40 Mihhail Stalnuhhin

Ma ise käisin KIK-is ja Keskkonnaministeeriumis, kus me vaidlesime. Glikmani inimesed aitasid meid väga tõsiselt ja me tõmbasime selle Euroopa raha jälle hammastega välja. Eelmisel nädalal oli viimane etapp – veepuhastusjaam avati. See on nagu kosmoselaev, ma ütlen, vett puhastatakse viiel tasandil. Seda vett võib pudelisse valada ja müüa nagu, ma ei tea, Värska vett. Nii et ei olnud niiviisi, et keegi tuli ja kinkis.

Meie investeerimisprojektidest. Neli ja pool aastat tagasi ma küsisin siin saalis kultuuriministri käest, millal lõppude lõpuks tuleb riik appi ja aitab korrastada Narva bastionid. Meie arhitektid rääkisid tookord, neli ja pool aastat tagasi, et veel kaks-kolm aastat ja siis jääb alles lihtsalt mingi mägi, seinu enam ei ole. Lang ja Aaviksoo irvitasid siin kahekesi, et tehke oma rahast jne. Möödus aasta ja me saime selle euroraha. Aga kas teate, miks me selle saime? Soovijaid oli palju, aga Narva oli üks väheseid omavalitsusi, kellel ei olnud täis see võlaprotsent, see 60%. Hambaid kiristades anti meile see raha ja praegu töö käib, bastionid saavad varsti valmis. See on fantastiline, koos kaldapealsega, koos sadamaga on see varsti üks ilusamaid kohti Eestis. Niiviisi käis asi, mitte niiviisi, et teie tulite ja kinkisite.

Kui Narva eelarve algas 2003. aastal kolmega, st oli 300 miljonit krooni millegagi, siis 2004. aastal algas see neljaga, 2005. aastal viiega, 2006. aastal kuuega, 2007. aastal seitsmega, 2008. aastal kaheksaga ja 2009. aasta algne eelarve, mis vastu võeti, oli üle 900 miljoni krooni. Meie, kohalik omavalitsus, kindlustasime selle arengu. Pooled asjad, millest teie, härra minister, rääkisite, on kas ühised kogu Eestile, nagu näiteks teeremont, kus me ei eristu mitte mingis mõttes teistest, või on need asjad, mille andmisest meile ei olnud teil – mitte teil konkreetset, vaid eelmistel valitsustel – lihtsalt võimalik keelduda. Nii et kui küsida, mida saaks selle tegevuskava puhul ette võtta, siis minu jaoks on alati kõige tähtsam olnud see, et ei segataks. Ärge liialt segage ettevõtjatel ja kohalikel omavalitsustel areneda! Võib-olla siis tuleb see tegevuskava ka reaalne. Aitäh!

17:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Rohkem kõnesoove ei ole. Kas minister soovib sõna võtta? Ei soovi. Oleme kolmandale arupärimisele vastamise lõpetanud. Sellega on kõik tänased arupärimised vastatud.

4. 17:43 Vaba mikrofon

17:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

On jäänud veel vaba mikrofon. Head kolleegid, kes soovib, saab peale haamrilööki sõna vaba mikrofoni raames. Märt Sults, palun!

17:44 Märt Sults

Auväärt aseesimees! Seltsimehed, kolleegid! Härrad, kolleegid! Õpetajana ma ei ole harjunud tühjale saalile rääkima, aga kuna siin on alles tõelised võitlejad, siis räägime. Olen esitanud mitu arupärimist selle kohta, kuidasmoodi saaks paika panna õpetajate karjääriredeli, ja seoses eelarvega mitu arupärimist selle kohta, et lasteaednike alampalga määra peaks määrama riik, aga neid asju pole kuulda võetud. On tehtud petitsioon, kus on üle 2000 allkirja, aga seda pole ka arutusele võetud. Esitati selline huvitav põhjendus, et petitsiooni allkirjad ja isikukoodid tuleb esitada eraldi sissetrükkituna Exceli tabeli kujul. Ma arvan, et see oli lihtsalt ettekääne, päris naljakas oli.

Lasteaiaõpetajad on esitanud kaks petitsiooni, ühe suvel ja teise neli nädalat tagasi. Nendele ei ole eelarve kujundamisel tähelepanu pööratud, neid on lihtsalt eiratud. Seetõttu esitas Eesti Keskerakonna fraktsioon parandusettepaneku, mille sisu oli, et kuna mingil aastal võeti kohaliku omavalitsuse tulubaasist hästi suur osa ära ja tagasi pole seda antud, siis tuleks muuta kooliõpetajate ja lasteaiaõpetajate palk mingilgi määral stabiilsemaks ja määrata kindlaks alampalga määr. See muudatus nõuaks 15,3 miljonit eurot. Vastus oli selline, et katteallikas on natuke nihu. Katteallikas oli kütusereservi mahamüümine või siis midagi sinna kanti. Öeldi, et see on liiga väikene raha ja reservi maha müüa ei saa. Teiseks katteallikaks pakkusin mina riigi eksamikeskuse sulgemist ja sellele kulutatava raha "raiskamist" lasteaiaõpetajate alampalga määra kehtestamiseks. Seda ka ei arvestatud. Öeldi niimoodi, et põhimõtteliselt on see üks tühipaljas kargamine, ei ole esitatud normaalseid katteallikaid ega normaalseid lisaeelarve parandusettepanekuid. See on vale.

Parandusettepanek on esitatud, see ei eelda põhimõtteliselt eitavat vastust ja tuleb ellu viia. Kohalik omavalitsus peab saama oma tulubaasi tagasi selle raha, mis sealt on ära võetud, et ta saaks tagada lasteaiaõpetajatele palga alammäära ja ka teistele inimväärse palga. See on hädavajalik selleks, et riik püsiks. See on hädavajalik selleks, et munitsipaalharidus, põhiharidus oleks väga kõrge kvaliteediga. See tähendab seda, et ettevalmistus kooliminekuks peab olema väga hea. Haridusministeerium aga vastab ülbelt, et see pole nende asi, see on kohaliku omavalitsuse asi. Tähendab, meie lapsed on riigi asi, ja kui me oleme riik, mitte aktsiaselts, siis me vaatame need parandusettepanekud üle ja aktsipteerime minimaalses mahus seda, mida me oleme palunud. Aitäh teile!

17:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mihhail Stalnuhhin, palun!

17:47 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma tahan, et see informatsioon jääks Riigikogu istungite stenogrammi, ja tahaksin rääkida ka koolidest. Ma arvan, te nõustute minuga – ja tegelikult teavad seda kõik –, et kooli edukust, jõukust näitab see, kuidas ühe või teise kooli õpilased sooritavad riigieksami. 2012/2013. õppeaastal oli matemaatika riigieksam gümnaasiumis kohustuslik ja riigi keskmine oli 61 punkti 100-st. Samal aastal oli Narva linnas matemaatika riigieksami keskmine 58,3, st peaaegu 3% väiksem kui Eesti keskmine.

Ma tahan teile meelde tuletada, et veel 15–20 aastat tagasi oli matemaatikakoondistes – nendes, kes sõitsid rahvusvahelistele olümpiaadidele – veerand kuni pool narvakaid. Me olime omal ajal väga head matemaatikud. Ja siis juhtus nii, et see näitaja hakkas halvenema, halvenema ja halvenema. Lõpetan 2012/2013. õppeaastaga. Aga siis tuli järgmine õppeaasta, kus oli juba selline jaotus, et kitsas matemaatika ja lai matemaatika. Ja vaadake, arvud olid siis sellised: Eesti keskmine 34,2 ja Narva keskmine 44,3, 10 palli ehk kolmandiku võrra Eesti keskmisest kõrgem. See käib kitsa matemaatika kohta. Laia matemaatika puhul oli Eesti keskmine 55,8 ja Narva keskmine 66,8 ehk 11 palli rohkem kui Eesti keskmine. Sellega asi ei piirdunud. Eelmisel õppeaastal – sellel, mis lõppes riigieksamiga – olid lood sellised: kitsas matemaatikas oli Eesti keskmine 38 palli, Narvas 57,7 ehk peaaegu 20 palli rohkem,

poole võrra rohkem; laias matemaatikas oli Eesti keskmine 52, Narvas 72,5, st pluss 20,5 punkti. Huvitav, kuidas see võimalik on? Me olime kolm aastat tagasi keskmisega võrreldes miinuses, aga juba eelmisel aastal oli meil keskmiselt 10 palli ja see aasta 20 palli rohkem. Ma selgitan teile. Kaks aastat tagasi tegi Narva minu ja kahe minu vana sõbra ja kolleegi ettepanekul täppisteaduste kooli. See on eraldi linnaasutus, kool, kus kolmandat aastat õpib enam kui 200 gümnasisti. See on umbes pool nendest, kes üldse Narva gümnaasiumides õpivad, ja nad õpivad matemaatikat, füüsikat ja keemiat oma emakeeles, vene keeles. Kui teil on soov meie lastele vesi peale lasta, siis tugevdage eestikeelset õpet matemaatikas, füüsikas ja keemias. Te võite kindlad olla, et siis kukub Narva keskmine kõvasti alla Eesti keskmise. Nii kaua, kui meie Narvas võimul oleme, nii kaua, kui see meist sõltub, laseme oma lastel õhtuti huvikoolis, täppisteaduste koolis õppida neid aineid täiendavalt emakeeles, vene keeles. Ja ma alles lugesin teile ette, millise tulemuse see annab. Ma arvan, et loogika on selge: igaüks, kes vaidleb nende lastega, nende vanematega ja meiega, kes me neid esindame, seisab selle eest, et need lapsed saaksid halvema hariduse, et nad oleksid konkurentsiskaalal kõigist teistest allpool. Nii et mõelge, kõik neli Riigikogu liiget, kes peale minu siin saalis on! Aga tegelikult ei rääkinud ma seda mitte teile, vaid neile, kes loodetavasti veel seda translatsiooni jälgivad. Mõelge, mis toimub meie haridussüsteemis ja kellele see kasulik on! Aitäh!

17:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Vaba mikrofoni on lõppenud ja ka tänane istung on lõppenud. Aitäh, head kolleegid, ja head koduteed!

Istungi lõpp kell 17.52.